

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. An & quid sit distinctio formalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

mine. Ad id autem quod opponit Maltrius meæ responsioni dico distinctionem realem opponi formali, non quia est inter res pro ut res opponitur modo, nec quia est inter positiua quæcumque, sed quia est inter positiua talia, si quorum vnum potest esse sine altero, aut producere alterum, aut subiectari in subiecto in quo alterum nequeat subiectari.

Nec prorsus scio quid faciat doctrina illa de separabilitate naturali, quam concedo, ad rem, aut contra meam responsionem ad doctrinam Suarj.

QVÆSTIO II.

An & quid sit distinctio formalis.

Multi-
plex ac-
ceptio
distin-
ctionis,
forma-
lis.

Pro maiori huius quæstionis valde controuersæ explicatione, *Notandum primo*, distinctionem formalem multipliciter capi, *primo* pro ea distinctione, quæ est inter aliqua ratione diuersarum seu distinctarum formarum, siue illa formæ sint realiter distinctæ, siue non; & in hoc sensu paries albus dicitur formaliter distinguere à pariete nigro.

Secundo pro diuersitate, quæ est inter res, quæ habent dissimiles essentias; & in hoc sensu Petrus & Paulus, quia non habent diuersas seu dissimiles essentias, non dicuntur formaliter, id est essentialiter, distinguere. Petrus autem & Bucephalus distinguuntur formaliter in hoc sensu, quia habent dissimiles essentias; & de distinctione formali in his duabus acceptionibus non est vlla controuersia, neque enim dubium esse potest quin dentur, & iam declaratum est sufficienter quid sint.

Quid di-
stinctio
formalis
contro-
uerfa.
Tria ge-
nera po-
tentiou.

Itaque tertio modo accipitur distinctio formalis pro distinctione aliqua, quæ est à parte rei actualiter ante omnem operationem intellectus, & tamen non est distinctio realis propria, nec realissima, nec modalis.

Notandum secundo, positiua, quæ sunt à parte rei independentes ab operatione intellectus, & cuiusvis potentie sensitiuæ, esse in triplici differentia; nam quædam sunt, quæ per se sine vllis aliis rebus, quas non includunt possunt existere, ut Petrus, Paulus: quædam alia, quæ licet secundum communem opinionem per se esse sine aliis non possunt, tamen de nouo aduenire possunt alicui rei per se potenti existere, ut relationes omnes realiter distinctæ à suis fundamentis.

Et denique quædam alia, quæ neque per se existere possunt, neque de nouo alicui aduenire, quia sunt talis naturæ, ut nec illa res, in qua semel existunt, vnquam esse possit sine ipsis, nec è contra, ut omnes gradus Metaphysici, v. g. animalitas, humanitas, singularitas, ratio substantiæ, & etiam relationes omnes identificate realiter suis fundamentis.

Cur quæ
formali-
ter tantū
distin-
guuntur
vocatur
formali-
tates nō
formæ.

Et quamuis omnia hæc positiua sint, & dicantur entia & res dicitur omne illud positiuum, quod non est ens rationis; tamen ut distinguantur duo priora genera positiuorum à tertio, illi, qui admittunt positiua tertij generis, vocant illa formalitates, non vero res aut entia; positiua verò primi & secundi generis vocantur res & non formalitates.

Et ratio quare vocant positiua tertij generis formalitates, est, quia quemadmodum forma denominat formaliter subiectum suum, v. g. albedo parietem; ita etiam formalitas denominat formaliter rem, in qua est, v. g. animalitas denominat Petrum animal. Non volunt autem vocare illa formas, ut distinguant illa à proprie dictis formis, quæ scilicet realiter distinguuntur à suis subiectis.

Quid est
formali-
tas.

14. Itaque formalitas in hoc sensu est aliquid positiuum, quod secundum se non potest existere per vllam potentiam; includitur tamen in re potente existere secundum se.

Quid di-
stinctio
formalis
propria.

Hinc patet primo quid sit distinctio formalis, pro ut de ea agimus in hac quæstione; est enim distinctio, quæ est inter huiusmodi formalitates, tam inter se quam à rebus, in quibus includuntur.

Secundo possibilitas eiusdem, quia non potest assignari repugnantia aliqua, cur huiusmodi positiua tertij generis non possint poni à parte rei, quod si ponantur, necessario habebunt distinctionem formalem; ergo possibilis est distinctio formalis. Quæ sane ratio multo magis manifesta est, si nulla alia adesset ad confirmationem distinctionis huius formalis mediæ inter distinctionem realem strictè sumptam & distinctionem rationis, quam vllæ in oppositum adductæ à Suarez, aut Valquez, licet audacter asserat ille *disp. 5. Metaphysic. 1.* manifestum esse non dari huiusmodi distinctionem; hic *prima parte disp. 116.* eam omnino esse commentitiam: quorum & aliorum minoris notæ authorum, nimis facile in censuras prorumpentium operibus feueriorem notam multo meliori fundamento, si placere, iniurere non esset difficile.

15. Notandum tertio, Hanc distinctionem formalem vocari posse distinctionem virtualem, non quod extrema eius actu non distinguantur, sed quod res habens formalitates sic distinctas possit effectus realiter distinctos mediantibus illis formalitatibus producere tam bene, quam si istæ formalitates essent realissime distinctæ.

Potest etiam vocari distinctio rationis, non quod fiat per rationem, hoc est per intellectum, sed quod sit inter rationes obiectiuas, quæ possunt concipi seorsim ab intellectu. Cauendum tamen est ab his nominibus, ne incidatur in æquiuocationem, & controuersia realis reducat ad nominalem.

CONCLUSIO.

16. Datur actu à parte rei inter aliqua distinctio formalis, quæ neque sit realis propria; neque etiam rationis, hoc est per operationem intellectus. Hæc est manifesta sententia Scoti nostri *disputatione 2. quæstione septima, & distinctione 8. quæstione 8.* & omnium, quos sequitur *Aegidius de Beatitudine, libro 5. quæstione 5. articulo 2. numero 6, Fonseca libro 5. Metaphysic. 6. quæstione sexta, contra Thomistas & recentiores* communiter existimantes non dari aliquam distinctionem nisi realem propriam, aut rationis, hoc est per operationem intellectus; quos citat & sequitur *Recupitius libro 3. de attributis quæstione 4. cap. 2.* in qua quæstione fusissime agit de hac re.

Probatur primo, Quia animalitas & rationalitas in homine distinguuntur ante omnem operationem intellectus; sed non distinguuntur realiter, ut omnes fatentur; ergo distinctione formali.

Probatur consequentia, tum quia non datur alia distinctio actualis, nisi vel realis, vel rationis, vel formalis: tum etiam quia nihil aliud intelligimus per distinctionem formalem, quam illam quæ est à parte rei inter positiua, quæ non distinguuntur realiter.

17. Probatur ergo maior, in qua sola potest esse difficultas: prædicata contradictoria non possunt competere eidem omnino rei nullam habenti in se distinctionem, vel non includenti in se aliqua quæ sunt aliquo modo distincta; sed prædicata contradictoria competunt animalitati & rationalitati independentes ab omni operatione intellectus: ergo aliquo modo distinguuntur ante omnem operationem intellectus.

Probatur maior ex primo principio, quia idem non potest esse & non esse: cuius ratio est, quia esse, & non esse sunt contradictoria; ergo eidem omnino indistinctæ rei non possunt à parte rei competere prædicata contradictoria, alias destrueretur primum principium.

Probatur minor, quia animalitas homini habet conuenientiam aliquam, siue negatiuam siue positiuam parum refert, cum animalitate bruti, & rationalitas non habet conuenientiam cum illa.

Item animalitas est principium actuum potentiarum sensitiuarum; & potest esse in aliquo, in quo non possit esse rationalitas, & prædicari de pluribus specie differentibus: sed nihil ex his potest prædicari de rationalitate, ut patet, sed contradictoria omnium istorum possunt prædicari de illa: ergo, &c.

Kkkk 2

Probatur

Eius
possibi-
litas.

Quo se-
su distin-
ctio vir-
tualis
potest
vocari
virtualis,
& ratio-
nis.

Datur
actu di-
stinctio
forma-
lis.

Prædica-
ta con-
tradi-
ctoria
neque
eidem
nullam
in-
cludenti
distin-
ctionem
conueni-
re.

Proprie-
tas di-
stingui-
tur a-
ctualiter
à subie-
cto.

Probaturs secundo, ex suppositione, quod risibilitas identificetur realiter homini, quod suo loco probabitur: risibilitas distinguitur ab homine ante omnem intellectus operationem: non realiter, ergo formaliter.

Probaturs antecedens, Quia risibilitas non est de essentia hominis & presupponit ipsum hominem, à quo Metaphysice pullulat: ergo distinguitur aliquo modo ab ipso à parte rei.

Respondent ad hæc aduersarij, animalitatem & rationalitatem, hominem & risibilitatem, & omnia similia distingui virtualiter, seu fundamentaliter, non formaliter aut actu, & hoc sufficere ut prædicata contradictoria ipsis competere possint.

Contra, Quando dicis quod distinguuntur virtualiter, vel dicis quod animalitas non sit formaliter rationalitas, nec è contra: vel dicis quod animalitas sit formaliter rationalitas à parte rei.

Si primum dicis, habeo intentum: Quia quando dicimus quod distinguantur formaliter, nihil aliud intendimus, quam quod à parte rei animalitas non sit rationalitas, nec è contra: & idem est de homine & risibilitate: ergo si per distinctionem virtualem hoc ipsum intelligatur, qui eam concedit, concedit nostrum intentum, quamuis non utatur eodem nomine.

Si secundum dicas, Manet adhuc argumentum, quandoquidem impossibile est, quod eidem omnino rei sine vlla distinctione actuali, prædicata contradictoria conveniant.

Confirmatur, Quia vel ista distinctio virtualis est independenter ab intellectu, vel non est: si primum, ergo habetur aliqua distinctio à parte rei inter animalitatem & rationalitatem quocumque nomine vocetur, & nihil aliud intenditur.

Si secundum: ergo nulla responsio, quandoquidem argumentum conuincit aliquam distinctionem independentem ab intellectu. Non est ulterius inherendum in impugnatione huius responsionis, quia quotquot ea videntur, videntur coincidere in rei veritate nobiscum, & solis verbis discrepare: nos autem non libenter contendimus de nomine, ubi de re agendum.

19. *Itaque ad prædicta aliter respondetur* iuxta sententiam Nominalium, supponendo eandem omnino rem sine vlla distinctione posse respicere effectus diuersos, v.g. rem illam simplicissimam Metaphysice, quæ dicitur homo, posse respicere actum sensationis, v.g. visionis, aut auditionis, & actum rationis, v.g. intellectum & discursum; & secundum quod respicit priores actus, posse vocari vno nomine, v.g. animalis, & definiri etiam vna diffinitione: secundum verò quod respicit posteriores actus, posse vocari alio nomine diuerso, v.g. rationalis aut hominis, & definiri etiam diuersa diffinitione, quamuis in rei veritate sit eadem omnino res sine vlla distinctione in se, quæ explicatur & significatur utroque nomine & diffinitione, quatenus tamen respicit effectus diuersos, qui possunt ab illa provenire.

Quo supposito, Quia nulla est ratio, cur ita non sit de facto in homine, si potest ita fieri, & nulla est etiam ratio cur non possit ita fieri.

Respondet in forma ad argumentum, distinguendo maiorem: animalitas, secundum quod connotat, aut quod respicit sensationem distinguitur à rationalitate, secundum quod respicit actus rationales, concedo; secundum se & absolute distinguuntur, nego maiorem.

Et per hoc patet ad secundam probationem; cuius antecedens est distinguendum sic risibilitas secundum quod connotat risum, est distincta ab homine, secundum quod connotat actus rationales, hoc est intellectum, volitionem, concedo; absolute & secundum se, nego antecedens.

Ad cuius probationem respondetur distinguendo antecedens: risibilitas secundum quod connotat risum, presupponit hominem secundum quod connotat actus rationales, & non est de essentia ipsius, concedo: secundum se & absolute, nego antecedens.

Vel di-
stinctio
virtualis
& fun-
damentalis
con-
uenit esse
formali,
vel non
sufficit.

Quo-
modo
prædica-
ta con-
tradi-
cto-
ria pos-
sunt co-
petere
eidem
simplici-
ssimæ
rei.

20. Ut autem probabilitas huius doctrinæ magis appareat, pro eius maiori confirmatione sic argumtor: Similia argumenta, quibus probatur distinctio à parte rei inter animalitatem & rationalitatem, possent fieri ad probandum quod ens, ut sic, commune Deo & hominibus (quod secundum omnes non dicit nisi vnicam simplicissimam formalitatem) constet pluribus formalitatibus; ergo cum hoc non concluderent de ente, videtur etiam quod non concludant illud de hominis animalitate & rationalitate; & sicut ex illis argumentis malè colligeretur distinctio plurium formalitatum in ente ut sic, ita etiam malè colligitur ex illis quod sit distinctio plurium formalitatum à parte rei ip homine.

Consequentia videtur euidens, probatur antecedens, supponendo eandem ipsam simplicissimam formalitatem entis, ut sic, esse principium vnitatis, bonitatis, & veritatis suæ, & secundum quod est principium vnitatis, formaliter loquendo, non esse principium veritatis; quod *Scotista* omnes admittere debent. Vocetur ergo, claritatis gratia, ens, quatenus principium vnitatis, formaliter loquendo, A. & secundum quod est principium veritatis, vocetur B. Hoc supposito probatur antecedens: A. formaliter loquendo non est principium veritatis, & B. est principium veritatis: ergo A. distinguitur formaliter à B. & consequenter erunt duæ formalitates in ente ut sic, secundum quod vnam erit principium vnitatis, & secundum alteram veritatis. Hoc argumentum est omnino simile isti, quo probabitur distinctio animalitatis à rationalitate; ergo verum est prædictum antecedens.

Confirmatur, Quia sequeretur quod rationalitas hominis, seu vltima differentia ipsius includeret plures formalitates, contra *Scotum* & veritatem.

Probaturs sequela, Quandoquidem potest intelligi, ut est principium Metaphysicum ex quo emanat intellectus, & voluntas: & ut consideratur tanquam principium vniuersi, non consideratur ut principium alterius: ergo contradictoria possunt de ipsa prædicari.

Confirmatur secundo, Quia si ex eo quod vna res respiciat res diuersas, colligatur quod includat plures formalitates positivas distinctas à parte rei, non potest assignari vlla formalitas tam simplex, de qua non potest colligi quod includat plures formalitates distinctas: sed hoc est absurdum, & contra *Scotistas* omnes, ergo: Maior patet, quia non potest assignari vlla formalitas, quæ non respiciat diuersa, & quæ non potest intelligi, ut respiciat vnum ex illis, quin intelligatur ut respicit alterum.

Minor patet, quoad primam partem, quia aliàs in qualibet re darentur infinitæ formalitates positivæ, patet etiam quoad secundam partem, quia illi admittunt plures formalitates simplicissimas.

Ex hac doctrina patet, Quam insufficienter colligitur distinctio formalis inter aliqua ex diuersis definitionibus; nam eadè omnino res simplicissima potest habere diuersas definitiones secundum quod respicit diuersa.

22. *Confirmatur tertio*, quia maior pars *Scotistarum* concedit phantasiam, imaginationem, sensum communem, & ceteras potentias sensitivas internas non esse neque quidem formaliter distinctas, & tamen habent diuersas definitiones, ut patet in libris de anima; & certè hæc confirmatio confirmat totam hanc doctrinam, quia omnis ratio, quæ probat animalitatem distingui ab homine, vel à rationalitate, videtur etiam probare sensum communem, phantasiam, & imaginationem esse distincta formaliter, ut suo loco ostensum est.

Confirmatur vltimo, Quia intellectus secundum eandem formalitatem est principium simplicis apprehensionis, iudicii, & discursus, ita ut sit eadem omnino formalitas intellectus, à qua omnes istæ operationes diuersæ proveniunt; & tamè secundum quod intelligitur esse principium simplicis apprehensionis, non intelligitur esse principium discursus, aut iudicii; neque etiā quatenus consideratur in ordine ad discursum, habet eandem

dem

dem definitionem, quam habet vt consideratur in ordine ad iudicium, vel simplicem apprehensionem: ergo similiter quantumvis entitas hominis sit principium sensationis & discursus, & quatenus consideratur in ordine ad sensationem, habeat diuersam definitionem à definitione, quam habet, vt consideratur in ordine ad discursum; non tamen inde sequitur quod includat plures formalitates à parte rei distinctas, secundum quarum vnâ respiceret sensationem, & alteram discursum.

24. *Sed contra totam hanc replicam*, quæ videtur optima quæ fieri potest contra distinctionem formalem in creatis, facit, quod supponat semper diuersas definitiones & nomina, ex quibus colligimus distinctionem formalem inter aliqua esse definitiones, quæ dantur de re aliqua non secundum se, sed vt respiceret res aliquas diuersas; quod tamen est falsum, concedimus enim diuersas definitiones, quibus definiretur & describeretur res vt respiceret res distinctas, aut vt consideraretur in ordine ad illas, non necessariò arguere distinctionem formalem, vt bene ostenditur in replica, sed negamus diuersas definitiones aut descriptiones, quibus res definireretur, vel describeretur secundum se, non arguere distinctionem formalem.

25. *Tota autem difficultas* modo consistit in ostendèdo quomodo cognosci possit rem aliquam definiri, aut describi secundum se, & non vt respicit res alias distinctas: nam nisi hoc ostendatur, adhuc aduersarij poterunt dicere quod res illæ, quas nos dicimus definiri secundum se, non sic definiantur, sed vt respiciunt res distinctas.

Ad hanc autem difficultatem respondetur signum sufficiens esse ad colligendum, quod vna & eadem formalitas non definiatur, quatenus respicit operationes, aut res distinctas diuersis definitionibus, aut descriptionibus, si vna ex illis definitionibus possit competere alicui, cui altera definitio competere non possit: v.g. quia definitio, quæ datur de animali, potest competere alicui, cui definitio rationalitatis non competit, propterea bene colligi potest non esse eandem formalitatem, quæ vtraque definitione describitur, aut definitur. Sunt etiam alia viæ quibus id colligi possit, sed de his alias Deo volente agemus.

Adde ad hæc: Si definitio animalis non esset definitio ipsius secundum se, sed tantum vt respiceret aliquam operationem, quod tum non definiretur proprie definitione essentiali, & pariformiter non haberemus vllam definitionem essentialem propriam alicuius rei; quod videtur esse magnum inconueniens.

Probatur secundo conclusio argumento Theologico: datur distinctio formalis in diuinis: ergo & conclusio est simpliciter vera, & præterea datur distinctio formalis in creatis.

Prima consequentia est euidentis; probatur secunda, quia difficilius & magis contra rationem iudicatur communiter; admittere distinctionem formalem in diuinis, quam in creatis: ergo si datur in diuinis, non debet negari in creatis.

Probatur antecedens primarium: essentia diuina est communicabilis, & de facto realiter communicata, ac identificata Filio actu & independentem ab omni operatione intellectus: paternitas vero diuina secundum se independentem ab omni operatione intellectus non est actu communicata Filio; similiter per paternitatem actu & formaliter independentem ab omni opere intellectus constituitur Pater in esse Patris, & distinguitur realiter à Filio; per essentiam verò diuinam non constituitur actu & formaliter in esse Patris, nec distinguitur realiter à Filio: ergo est aliqua distinctio actualis à parte rei ante omnem operationem intellectus inter essentiam diuinam & paternitatem.

Probatur consequentia, Quia si nulla prorsus sit distinctio realis, aut formalis inter ipsa à parte rei ante omnem operationem intellectus, impossibile est quin quicquid actu conueniat vni à parte rei, formaliter conueniat alteri: est enim inimaginabile, si nulla sit distinctio actualis à parte rei inter paternitatem & essentiam,

sed ita se habeant, vt ipsamet essentia à parte rei sit formaliter loquendo paternitas & è contra paternitas, sit ipsamet essentia formaliter loquendo, quin quicquid prædicatur de essentia, prædicetur de paternitate & quicquid prædicatur formaliter de paternitate, prædicari possit formaliter de essentia: ergo cum communicari & identificari Filio prædicetur de essentia, etiam idem debet prædicari de paternitate; & sic Pater non distinguitur realiter à Filio contra Fidem.

Confirmatur hoc, Quia Pater actu distinguitur realiter à Filio à parte rei: ergo debet habere actu aliquid, quod distinguatur à Filio: sed non haberet aliquid actu, quo distingueretur à Filio, nisi haberet aliquid à parte rei aliquo modo actu distinctum à Filio: ergo debet habere aliquid tale, & consequenter à parte rei dantur in diuinis aliqua actu distincta.

Confirmatur secundo, Quia impossibile est, quod eidem non includenti vllâ prædicatâ distinctâ possint actu competere prædicatâ contradictoria saltem, nisi per ordinem ad diuersa: sed si nulla esset actu à parte rei distinctio inter paternitatem & essentiam, eidem rei à parte rei non includenti prædicatâ distinctâ competent prædicatâ contradictoria, vt communicari actu, & non comunicari actu, distingui realiter & non distingui realiter. Et hoc non per ordinem ad distincta, quia non possunt assignari vllâ connotata, per ordinem ad quæ communicari, & non comunicari possint competere essentia & paternitati, nisi admittatur aliqua distinctio actualis actu in diuinis ante omne opus intellectus, vt consideranti rem hanc patet: ergo necessario admittenda est talis distinctio.

Nec etiam valet dicere quod in creatis quidæ prædicatâ contradictoria nequeant conuenire eidem rei distinctæ absq; connotatione distinctorum, secus tamen esse in diuinis; Nam si in diuinis id possit esse verum, cur idem non posset esse verum in creatis? aut quomodo poterit impugnari proteruis aliquis qui idem diceret de creatis? Deinde si in diuinis contradictoria possint prædicari de eadem indistincta re, posset aliquis dicere quod Deus esset sapiens & non esset sapiens, quod esset & non esset, nec poterit quid dixerit, conuinci argumento illo de contradictoriis, quod est absurdum.

28. *Communior responsio* ad hanc probationem, quæ reuera videtur tam euidentis, quam vllâ, quæ in tota Philosophia adduci solet ad aliquid probandū, est, quod quicquid cõpetit vni formalitati necessariò cõpetit alteri formalitati omnino indistincta sic, vt neque actualiter, neque virtualiter distinguantur, & quod prædicatâ contradictoria nequeant competere eidem rei nõ habenti distinctionem actualem, aut virtualem, sed quamvis eadem res nõ habeat distinctionem vllâ actualem, modo tamè habeat virtualem, hoc sufficit vt ipsi possint cõpetere prædicatâ cõtradietoria, & vt ipsi secundū vnâ formalitatem possint competere aliquid, quod secundum aliam formalitatem virtualiter distincta nequeat ipsi cõpetere. Ita autem contingit in proposito, vt essentia diuina sit virtualiter distincta à paternitate, & consequenter, licet actu nullo modo distinguantur, posset aliquid competere essentia, v.g. communicari, & identificari Filio, quod non cõpetit Paternitati.

Contra tamen hanc responsionem, primo, quia sic posset quis dicere quod aliquid posset existere & nõ existere simul propter distinctionem virtualem, & quod eadem anima posset esse vnita & non vnita corpori.

Et si dicas distinctionem virtualem non sufficere, nisi simul cum infinitate, petis principium, & non poterit proteruis conuinci, qui dixerit posse eam sufficere cum finitate, si poterit cum infinitate.

Contra secundo, Quia illa distinctio virtualis, vel facit vt aliquid sit actu in Patre quod non sit identificatum Filio; vel non facit.

Si facit: ergo habetur actu aliquid in Patre, quod actu distinguitur ab essentia; quæ est identificata Filio.

Si non facit: ergo falsum est quod Pater sit distinctus realiter & actualiter à Filio.

kkkk 30. Contra

Quæ diuersæ definitiones arguunt distinctionem formalem, & quæ diuersa prædicatâ contradictoria.

Distinctio virtualis non falsat prædicatâ contradictoria conuenientia essentia & relationibus.

30 *Contra tertio*, est distinctio virtualis inter essentia diuinam & attributa diuina, & tamen non propterea potest communicari alicui, cui attributa non communicantur: ergo distinctio virtualis etiam cum infinitate, non sufficit, vt essentia dicatur communicari, & identificari Filio: paternitas verò non communicetur, neque identificetur ipsi, nisi actu distinguantur.

Et si dicas reuera hæc non sufficere, sed vltius requiri oppositionem relationem inter Paternitatem & filiationem ad hoc, vt paternitas distinguatur realiter.

Adhuc contra facit, Quod non sit oppositio inter paternitatem & filium, seu filiationem, magis quam inter essentiam, & filium, seu filiationem, si nulla prorsus sit distinctio formalis, aut essentialis inter paternitatem & existentiam, est enim impossibile concipere quod paternitas sit relatio magis quam essentia, si nulla prorsus sit distinctio actualis à parte rei inter vtramque: si enim à parte rei formaliter & actualiter non habent vllam diuersitatem, quo modo poterit vna esse relatio & altera non esse?

Contra quarto, Quia quando principium distinctionum aliquorum est virtualiter tantum distinctum ab eo, in quo conueniunt, ipsamet tantum virtualiter distinguuntur, & non distinguuntur actu: ergo si paternitas & filio sit tantum distincta virtualiter ab essentia diuina, ipsæ personæ diuinæ non distinguuntur actu, sed virtualiter tantum.

Contra quinto, Quia quando dicitur quod distinctio virtualis sufficiat ad prædicata contradictoria, absque connotatione rerum extrinsecarum, vel supponuntur esse aliqua distincta rationis formalis, quæ sic distinguuntur, vel non supponuntur. Si supponuntur; ergo admittuntur aliqua distincta actu reperiri, inter quæ reperitur distinctio virtualis, neque enim aliquid idem realiter & formaliter distinguitur virtualiter à semetipso. Si non supponuntur: ergo male dicitur quod datur in diuinis distinctio virtualis.

Contra sexto, Quia impossibile est vllam distinctionem aut realem, aut virtualem, aut formalem, facere vt idem secundum idem formaliter sit & non sit tale formaliter: ergo impossibile est, vt distinctio vlla virtualis sufficiat vt eidem rei, quæ est Deus pater, secundum eandem rationem formalem considerata possit cõpetere esse identificatum & non identificatum: ergo si hæc duo ipsi competunt, oportet assignare aliquas rationes plures distinctas aliquo modo, secundum quas competunt ipsi illa prædicata, quod est nostrum intentum.

Contra deniq; septimo, Quandoquidẽ omnis inconuenientia, quæ sequitur ex distinctione actuali formali, quæ ponimus nos, sequitur ex distinctione virtuali aduersariis: ergo frustra subeunt ingètes difficultates has ad fugiendâ distinctionem actualem nostrâ. Consequentia est euidens: probatur antecedens, quia certè non potest assignari cur magis vna quàm altera repugnet simplicitati, infinitati, vnitati, aut aliis perfectionibus diuinis.

31 *Probatur tertio*, Quia de fide est Filium æternum produci per intellectum & non per voluntatem, & propterea vocatur ipsius productio, generatio: Spiritum sanctum vero produci per voluntatem, & non per intellectum: ergo distinguitur intellectus à voluntate à parte rei: sed non distinguuntur realiter, vt est de fide: ergo formaliter.

Respondent aliqui, Si intellectus & voluntas considerentur prout in Deo sunt à parte rei, negando antecedens: si vero considerentur nostro imperfecto modo concipiendi, concedendo antecedens.

Sed contra, Quia sic sequeretur quod verè Filius non generaretur magis quam Spiritus sanctus, quod videtur periculo sissimum in fide.

Respondent alij, intellectum & voluntatem distingui virtualiter & hoc sufficere vt Filius procedat per intellectum & non per voluntatem. Sed hanc responsionem impugnauimus supra. Videantur alia plures rationes apud Radam tom. 1. *controuersiarum*, controu. 4. & alios Scotistas, apud quos etiam videri possunt plures

authoritates Sanctorum, quæ nostram sententiam valde confirmant. Nobis modo sufficiant duo loca: vnus *S. Aug. 7. de Trin. c. 5. Non eo Pater quo Deus nec eo Deus quo Pater*; ergo à parte rei est aliqua distinctio inter Deum & paternitatem, secundum August. Alter *Damasconi lib. de Fide c. 4. Si dixeris bonum, iustum, &c. Non naturâ Dei; sed quæ circa naturâ sunt dixeris*; ergo bonitas & iustitia diuina, & idem est de ceteris attributis, distinguuntur ab essentia diuina secundum *Damascentum*.

Solutio obiectionum ex doctrina Scoti.

33. *Recapitulum* magna diligentia proponit c. 5. doctrinam *Scotistarum* de formalitatibus & distinctionibus, vt ex illa validius, & efficacius impugnaret distinctionem formalem attributorum, & consequenter omnem. Placuit hic veritatis & Scotificæ doctrinæ gratiam proponere, ac soluere argumenta ipsius.

Primum est; Si daretur distinctio formalis, non daretur distinctio rationis: hoc est contra Scotum, qui admittit sapissimè distinctiones rationis: ergo.

Probat sequelâ maioris satis fusè & cõfusè. Vis probationis consistit in hoc, quod nõ potest dari distinctio rationis, nisi formando de re aliqua indistincta, à parte rei plures conceptus obiectionis; sed quotiescunque sunt plures conceptus obiectionis, erit distinctio formalis ante intellectum in illa re, si detur vllò modo talis distinctio: ergo non dabitur distinctio rationis.

Respondetur primo, Si non posset vtraque distinctio saluari, potius negandam illam quæ esset rationis, quam formalem, quæ in ipsa re necessario reperitur, nec hoc præiudicaret Scoto, qui posset dici non tam asseruisse quam supposuisse distinctionem rationis.

Respondeo secundo, negando sequelam: Quia quando intellectus formaret plures conceptus de re indistincta, qui plures conceptus à parte rei ipsi non competere, faceret distinctionem rationis in illa re, & extrema, inter quæ fieret ista distinctio rationis, non haberent distinctionem formalem; nec vllam omnino nisi rationis: *Vnde in forma ad probationem sequelæ. Respondeo* distinguendo maiorem: formando plures conceptus obiectionis, qui verè à parte rei reperiuntur in illa re sic distincti, nego maiorem: qui non reperiuntur, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem: quotiescunque dantur plures conceptus obiectionis, qui sunt à parte rei, concedo minorem; qui verè non sunt, nego minorem & consequentiam.

Itaque quando intellectus prædicat Petrum de seipso considerando ipsum per modum distincti & pertinentis ad semetipsum, format tum duos conceptus obiectionis Petri, qui conceptus obiectionis non sunt verè à parte rei, & propterea facit distinctionem rationis inter Petrum & seipsum; sed quando considerat in Petro animalitatem & rationalitatem, formando de ipsis duos conceptus obiectionis distinctæ rationis; quia illi conceptus reperiuntur à parte rei in Petro, propterea non facit tum distinctionem rationis, sed considerat res distinctas distinctione formali.

Rursus, Quando intellectus eandem formalitatem obiectionis considerat in ordine ad diuersa, quæ respicit, vt v.g. formalitatem voluntatis, quatenus respicit volitionem & nolitionem, & cogitat ipsam, vt respicit vnum ex illis, esse distinctam à semetipsa vt respicit alterum, facit tum distinctionem rationis in voluntate; sed quando considerat duas formalitates obiectionis, v.g. intellectum & voluntatem (loquor in nostra sententia, qui identificamus has potentias realiter, & inter se, & cum anima; quod an ita sit, non facit ad propositum) quia reuera à parte rei sunt distinctæ rationis, non sit distinctio vlla ab intellectu, sed potius considerantur ab illo res, quæ sunt antecederet distinctæ, secundum quod sunt distinctæ.

34. *Secundum*, Minima distinctio assignanda est inter attributa: sed distinctio formalis non est minima: ergo illa non est ibi ponenda.

Probatur minor, Quia minor est distinctio ex natura rei secundum Scotistas.

Distinctio formalis nõ tollit omnem distinctionem rationis

Hoc

Hoc argumentum est satis friuolū, & solum de nomine distinctionis ex natura rei, quæ nomina aliquādo confunduntur sic, vt idem significant, & sic minor esset neganda cū sua probatione. Aliquando vero ab aliquibus capiuntur in diuersa significatione, ita scilicet vt magis late pateret distinctio ex natura rei, quam distinctio formalis; & in hoc sensu, si distinctio ex natura rei dicatur minor quam formalis, falsa est maior, nec eam asseruit Scotus: nam licet dicatur distinctionem formalem esse minimam ex iis, quæ præcedunt intellectum, non capit distinctionem formalem, quatenus distinguitur à distinctione ex natura rei, sed quatenus complectitur omnem distinctionem, quæ præcedit intellectum, & non est realis rei à re, nec rei à modo separabili.

35. *Tertium*, Si daretur distinctio formalis, daretur etiā realis: sed hoc est falsum, ergo & illud vnde sequitur.

Probat sequela, Quia ideo daretur formalis & nō realis, quia formalis est minor quā realis: sed hoc est falsū, vt probatur variis rationibus nullo modo sufficientibus & precedentibus ex æquiuocatione ly *formaliter*, & quarum solutio patebit ex responsione mox danda.

Itaque respondeo negando sequelam, & ad probationem dico primò, maiorem esse falsam in sensu præciso & formali; sed ratio est, quia dantur principia colligendi formalem, & non sunt principia colligendi realem distinctionem, sed potius sunt principia colligendi, quod non detur distinctio realis.

* Cur distinctio formalis sit minor quam realis.

Dico secundò minorem esse falsam, & ratio cur distinctio formalis est minor, est quia illa formalitates, seu cōceptus obiectiui, qui solū formaliter distinguuntur, non sunt tam distincti, vt vnum possit separari realiter ab altero, aut ab altero produci: sed quæ realiter distinguuntur sunt tam distincta, vt possint separari, aut vt vnum possit alterum producere, vel ab altero produci.

Dici etiam potest minor distinctio illa, quæ est formalis, quia non sufficit ad hoc, vt quod sic distinguitur, dicatur simpliciter alia res ab illo, à quo sic distinguitur: secus autem est de distinctione reali.

36. *Dices*, Distinctio formalis stat inter distincta realiter, distinguitur enim brutum ab homine formaliter, & tamen sunt distincta realiter: ergo falsum est quod quæ distinguuntur formaliter non sunt separabilia, aut talia, quorum vnum non possit produci ab altero, aut alterum producere, aut quæ non possint dici simpliciter alia à se inuicem.

Respondeo distinguendo antecedens: Distinctio formalis, de qua hic agimus, nego antecedens; distinctio formalis in alia significatione, concedo antecedens; & similiter distinguo consequens: quæ distinguuntur formaliter distinctione formali, de qua hic agitur, nego: alia distinctione, transeat, sed non facit ad rem. Itaque, vt aduertit in initio huius disputationis, distinctio formalis capitur dupliciter.

Multipl. ceter capitur distinctio formalis.

Primò pro distinctione, quam habent res diuersarum essentiarum aut formarum, siue illæ distinguantur realiter, siue non: & in hoc sensu distinctio formalis potest stare cum separabilitate & alietate perfectissima; & identitas formalis opposita ipsi potest stare cum distinctione reali, vocando illa eadem formaliter, quæ non habent dissimiles formas, sicut non habent indiuidua eiusdem speciei, & similitum accidentium; nec de hac distinctione formali agimus hic.

Alio modo capitur distinctio formalis pro ea, quæ est inter formalitates realiter identificatas; & hæc necessariò reperitur cum identitate reali, & excludit distinctionem realem, nec sic dicitur homo & brutum distinguui formaliter, aut Petrus, & Paulus non distinguui formaliter: & per hoc corrumpitur totus discursus Recupiti in tertia sua ratione.

37. *Quartum*, Si attributa distinguerentur formaliter, distinguerentur se totis obiectiue; sed hoc est falsum, quia hæc est maxima distinctio, & infert realem.

Probatur sequela, quia non conueniunt in aliquo conceptu communi quidditatiuo, quod saltem verum esse debet de differentiis aut modis vltimò constitutis

attributorum, propter principia illa, ex quibus Scotista probant vltimas differentias esse primo diuersas: sed quæ non conueniunt in vllò conceptu communi quidditatiuo distinguuntur se totis obiectiue.

Respondetur distinguendo maiorem: Distinguuntur se totis obiectiue, intelligendo per hoc quod non conueniant in aliquo conceptu communi, transeat maior; nec id est absurdum, nec talis distinctio est maxima distinctio, nec infert realem, quia reperitur inter rationalitatem & animalitatem quæ non distinguuntur realiter: distinguuntur se totis obiectiue: quatenus hoc significat aliqua realiter distinguui, & præterea non conuenire in alio conceptu communi, nego maiorem, id enim esset absurdum.

Itaque dupliciter possunt aliqua distinguui se totis obiectiue.

Primò sic, vt & distinguantur realiter, & non conueniant in vllò conceptu communi præciso, ac abstracto, vt conueniunt homo & brutum, albedo & nigredo: & quæ sic distinguuntur, maxime distinguuntur, quia & habent distinctionem realem, & præterea non habent conuenientiam formalem in vno conceptu communi vniuoco. Talia autem sunt res diuersorum prædicamentorum, in sententia communi negante vniuocationem entis; & talia etiam sunt ens rationis & ens reale: & vltima differentia bruti.

Dupliciter alia possunt distinguui se totis obiectiue.

Secundò possunt aliqua distinguui se totis obiectiue, quæ non conueniunt in aliquo conceptu communi formali, siue distinguantur realiter, siue non: & hoc modo vltimæ differentia se totis obiectiue distinguuntur, & animalitas, ac rationalitas eiusdem hominis.

Primo modo attributa non possunt distinguui se totis obiectiue; bene tamen secundo modo possunt distinguui, absque eo saltem, quod inde sequatur quod distinguantur realiter.

38. *Quintum*, Si attributa distinguerentur formaliter, etiam existentia distingueretur formaliter ab essentia, quod est contra Scotum 1. distinctio. 2. quæstione secunda, & alibi, vbi vult existentiam esse de conceptu essentia diuinæ.

Respondeo primò, Si daretur aliqua ratio particularis, ob quam existentia nō distingueretur formaliter ab essentia, quæ ratio non concurreret de attributis, negari debere sequelam, propter illam ipsam disparitatem.

Respondeo secundò admissa sequela, negando quod id sit contra Scotum: quia quamuis existentia esset prædicatum essentia diuinæ, non inde sequeretur, quin distingueretur formaliter ab ipsa, quandoquidem animalitas, & rationalitas sunt prædicata essentialia hominis; & tamen distinguuntur formaliter ab homine. An autem existentia sit de essentia Dei, vel sit formalitas, vel modus intrinsecus, non pertinet ad hunc locum, quia perinde est quantum ad difficultatem præsentem, quid dicatur; & Scotus ea in re problematicus fuisse videtur de quo suo loco.

Et per hoc patet ad sextum argumentum eius, quod est de singularitate. Nam quamuis esset de essentia Dei, posset distinguui formaliter ab essentia eius. Obiter autem addo, quod in decursu sexti argumenti supponat hic author doctrinam falsissimam, & implicantem in terminis, nempe prius habere Sortem quod sit homo, quam quod sit Sortes. Nam quamuis homo sit prior quam Sortes, aut hæcceitas illa; tamen implicat quod possit homo competere Sorti, antequam Sortes sit, nec potest esse Sortes, quin habeat differentiam indiuidualem, à qua constituitur in esse Sortis.

Singulariter non habet prius esse homo, quam singulariter.

Confirmatur hoc, Quia in illo priori, in quo competit Sorti esse homo, quæro an sit Sortes, nec-ne: Si sit Sortes in illo priori: ergo homo non competit ipsi, antequam competat ipsi esse Sortes. Si non sit in illo priori Sortes: ergo Sorti in illo priori non competit homo; nihil enim potest competere alicui pro vllò priori, quod non est pro illo priori, vt est euidentius.

39. *Septimum argumentum*, Si attributa distinguerentur formaliter ab essentia, nullus maneret conceptus

kkkk

confi

constitutus essentia: hoc repugnat: ergo, & illud vnde sequitur. Probat sequelam, quia attributa non possunt constituere essentiam quidditativam, alias non essent attributa; nec etiam modus ullus infinitatis, aut necessitatis, aut imparticipationis potest esse constitutum eius, quia modus non potest esse formalitas: constitutum autem debet esse formalitas.

Respondeo primo, Etiam si attributa non distinguerentur formaliter ab essentia, adhuc manere difficultatem de constituto essentia: & quamvis attributa constituerent formaliter essentiam, adhuc distinguerentur formaliter ab ipsa: vnde non facit hoc argumentum villo modo ad propositum, si bene advertatur.

Respondeo secundo directè, negando sequelam, quandoquidem constitutum essentia: esset ista formalitas, ratione cuius exigit habere tales proprietates, attributa, & modos: & si hoc non potest competere modo vlli, tum erit aliquod aliud, quod non est modus formaliter, sed principium modi, de quo amplius in Theologia.

40. *Octavum argumentum*, Si attributa distinguerentur, etiam perfectiones essentialia: Dei distinguerentur formaliter: hoc est absurdum: ergo, &c. Probat minorem primo, quia si gradus essentialia: v. g. entis, substantia:, spiritualitatis, intellectualitatis, distinguerentur formaliter à Deitate secundum ultimam rationem Deitatis, Deitas secundum illam rationem ultimam non esset nec ens, nec substantia spiritualis intellectualia. Secundo, quandoquidem alias in Deo daretur compositio Metaphysica, tam bene quam in homine. Tercio tandem, quia Deus esset sub genere.

Respondeo concedendo sequelam maioris (quidquid dicant alij Scotista:, de quo suo loco) & negando minorem. Ad cuius primam probationem dico quod ultima differentia Deitatis non debet esse, nec ens formaliter, nec substantia, nec vivens, nec spiritualis, nec intellectualis, sicut nec ultima differentia hominis debet includere formaliter gradus vltimos superiores, v. g. animal, vivens, corpus, substantiam, ut dictum est disp. de Differentia in Logica.

Ad secundam probationem dico, quod non sequatur compositio Metaphysica in Deo ex pluralitate formalitatum essentialium, aut attributalium, ut paulo post ostendetur, *num. 54.*

Ad tertiam dico, quod Deus non esset sub genere predicamentali. An autem esset sub alio genere, est questio de nomine: & modò inclusio generis non involvat potentialitatem inconuenientem Deo, nullo modo esset absurdum, quod Deus contineretur sub genere, seu constaret genere: qui autem dicerent Deum constare genere, negarent rationem generis involuere huiusmodi potentialitatem: de quo etiam suo loco dictum est in Logica.

41. *Nonum argumentum*, sequeretur relatio realis inter attributa: hoc est absurdum, quia non datur oppositio realis inter perfectiones absolutas in Deo. Probatur sequela, quia inter personas Divinas admittitur à Scoto relatio realis idèitatis in natura: sed inter attributa datur vera idèitas realis, & est sufficiens distinctio extremorum ad fundandam relationem: ergo. Minor quoad primam partem est certa: probatur quoad secundam partem, quia si non esset sufficiens distinctio, maxime quia requireretur distinctio realis: sed hoc non est ad rem, vel est falsum. Vel enim intelligitur per distinctiōem realem distinctio, quae est à parte rei, & haec datur inter attributa: vel distinctio secundum realitatem existentia:, & substantia:, & falsum est hanc requiri, quia non requiritur ad relationem maior distinctio quam ad oppositionem: sed ad oppositionem non requiritur distinctio quoad realitatem existentia:, quia rationalitas, & irrationalitas opponuntur etiam quando non existunt actu.

Respondetur ad hanc obiectionem, quae est totaliter de nomine, distinguendo maiorem: relatio realis exigens extrema realiter distincta distinctiōe reali stricta, opposita distinctiōe formali, nego; relatio realis non exigens talia extrema, concedo maiorem: & dico etiam quod inter attributa absoluta reperiatur oppositio realis for-

malis correspondens huiusmodi relationi reali: nam certum est, quod misericordia sit diversa rationis formalis à iustitia, & consequenter ipsi opposita.

Ad probationem sequente respondeo non esse eandem rationem ponendi relationem realem strictam inter Personas divinas, propter identitatem, quam habent in essentia, ac inter attributa; quia illa distinguuntur inter se distinctiōe reali stricta, non vero attributa; vnde nego minorem probationis pro secunda parte, & alteram etiam minorem, quae probatur. Cuius ratio iam assignata est, quia attributa non habent distinctiōem realem strictam inter se, quae requiritur ad fundandam relationem realem strictam secundum omnes, & etiam ad fundandam oppositionem strictam.

Ad id autem quod contra hoc opponit Recupitius, nimirum quod inter rationalitatem, & irrationalitatem etiam in statu possibili reperiatur oppositio.

Respondeo falsum esse, quod habeant oppositionem realem actualem: quandoquidem ipsamet non sint actualia, sicut nec habent distinctiōem realem, actualem: bene tamen habent distinctiōem, & oppositiōem realem possibilem, sicut ipsamet sunt possible, quia possunt existere realiter, & habere actualem oppositiōem, & distinctiōem realem strictam. Attributa autem, nec actu habent distinctiōem realem strictam, aut oppositiōem talem; nec possunt talem habere: ergo non est eadem ratio de ipsis, quantum ad hoc, ac de rationalitate, & irrationalitate: & sane mirum est virum doctum, qui intelligeret terminos, posse moveri hoc argumento, aut ipso vti.

Vt autem res melius intelligatur, dico quod inter attributa divina potest esse talis relatio, qualis est oppositio inter illa, & talis oppositio qualis relatio. Vt autem non reperiatur relatio realis stricta, quae exigit extrema realiter distincta distinctiōe reali strictissima, de qua agimus; ita nec reperiatur oppositio realis strictissima aequae exigens talem distinctiōem; sed quoad modum datur distinctiō formali: *Scotistica* inter illa: ita etiam datur oppositio conformis illi distinctiōi.

42. *Decimum*: si attributa distinguantur ab essentia & inter se, vel unumquodque habet propriam existentiam, vel omnia vnam formaliter omnibus communem; neutrum dici potest. Non primum, quandoquidem sequeretur, quod distinguerentur realiter, quia distinctio realis est, quae intercedit inter res, quae habent aliam & aliam realitatem, vel in re existentiam, vel in re subsistentiam secundum Scotistas.

Et si dicatur, ad distinctiōem realem non sufficere extrema existere distinctis existentis formaliter, sed requiri, ut existant sic existentis realiter distinctis; quod non accidit in existentis attributorum;

Contra opponit, quod sicut inter formalitatem & formalitatem nequit non esse distinctio formalis, ita inter realitatem & realitatem debet esse distinctio realis, sed (quod addere debuit, ut quidpiam concluderet) si attributa haberent distinctas existentias haberent distinctas realitates; ergo debent distinguí realiter.

Confirmatur hoc, quia in tantum attributa sunt idem realiter, in quantum reantur vnicam realitate: sed haec vnicam realitas non potest sumi ab essentia: ergo debet sumi à re existentia:, & consequenter nisi habeant vnicam existentiam, non possunt habere vnicam realitatem; nec identificari realiter.

Probat minorem principalem quoad secundam partem, Nepe quod non existant omnia attributa vna existentia, quandoquidem vel essent idè formaliter cum illa vna existentia, & sic essent idem formaliter inter se, & etiam cum essentia, de cuius conceptu est existentia. Vel essent distincta formaliter ab existentia illa; & hoc dici nequit, quia omne attributum est ens per actualitatem, & consequenter includit formaliter existentiam.

43. *Respondeo*, Negando minorem. Potest enim dici, aut quod existant vnicam communi, aut quod quodlibet habeat propriam absq; praedictio distinctiōis formalis; & non obstantibus impugnationibus huius Auctoris, ut parebit ex solutione minoris probationis quoad vnamque

que partem. Vnde ad probationem eius quoad primam partem dico, quod si ponantur distinctæ formaliter existentia, non sequetur quod distinguantur realiter inter se distinctione reali stricta, de qua agimus; quia ad hoc requireretur quod existentia illa plures distinguerentur realiter strictè: sicut distinguitur existentia Petri ab existentia Pauli: sic autem non distinguuntur istæ existentia plures, sed solum formaliter.

Et ad id quod contra hoc opponitur in argumento, quod scilicet inter realitatem debet esse distinctio realis, sicut inter formalitatem & formalitatem, datur distinctio formalis.

Respondeo, Si capiamus realitatem pro realitate stricta, quæ est abstractum rei, id esse verum; si verò capiamus realitatem, prout coincidit cum formalitate, quæ opponitur rei, id esse falsum. In proposito autem nec existentia, nec attributum vllum diuinum est realitas stricta priori modo, sed secundo modo; vnde non sequitur quod distinctio realis stricta intercedat inter ipsa, quamuis existerent pluribus existentibus formaliter tantum distinctis.

Ad confirmationem distinguo maiorem: in quantum reantur vnica realitate, id est in quantum sunt vna res, nec existunt existentibus pluribus realiter distinctis, concedo maiorem: id est, in quantum reantur vnica existentia formaliter ita, vt propria existentia non competat cuiuslibet, nego maiorem, & concessa minori (quæ tamen negari potest) ac etiam prima consequentia, distinguo secundum consequens; nisi habeant vnica realiter existentiam, concedo consequentiam; nisi habeant vnica formaliter ita, vt eadem formaliter existentia, qua existit vnum attributum, cætera existere debeant, nego consequentiam.

Ad probationem eiusdem minoris principalis quoad secundam partem, qua dicit quod non possint attributa omnia existere eadem existentia;

Respondeo, quod distinguerentur formaliter ab illa existentia. Nec obstat, quod quodlibet attributum sit ens per actualitatem, aut quod etiam includat essentialiter existentiam: quia hoc non obstat potest distinguere formaliter ab existentia quam includit, sicut homo distinguitur à rationalitate.

In eo ex hoc quod attributum includat essentialiter existentiam, sequitur quod existentia ab illo distinguatur aliquo modo, quia idem non includit seipsum.

44. *Vndecimum argumentum* propositum capite septimo, ad ostendendum quod implicet identitas realis attributorum cum distinctione formali, consistit in hoc: Attributa distincta formaliter, si identificarentur realiter, vel essent idem realiter in realitate essentia, vel in realitate subsistentia, vel existentia: neutrum dici potest: ergo non identificantur realiter.

Probat minorem fusissime toto illo capite, sed impertinenter, quia non intellexit quid sit aliqua identificari realiter. Et quia longum esset minutim respondere ad singula quæ proponit, ideo breuiter rem ipsam declarabo sic, vt facile aduertiri possit discursum ipsius non esse ad rem.

Dico ergo attributa identificari realiter inter se, non quia identificantur essentia, nec etiam, quia identificantur subsistentia, aut absolute, aut relatiue: nec quia identificantur existentia; sed quia sunt talis natura, vt petant inter se identificari: quam eorum naturam colligimus ex eo, quod nullum indicium distinctionis realis inuenimus inter illa, quandoquidem non sunt separabilia à se inuicem, nec vllum ex ipsis ab altero produci possit, vt quod, aut vt quo.

Verum quidem est, Quod identificantur realiter essentia diuina, & etiam existentia, & subsistentia cuiusque diuina; sed aliud est, quod identificentur essentia, & subsistentia, aut existentia; aliud quod ideo identificentur inter se, quia sic identificantur essentia, aut existentia aut subsistentia. Quemadmodum enim habent identificari essentia seipsis, ita possunt habere identificari inter seipsas; & propterea relationes diui-

nae realiter distinctæ identificantur essentia, & existentia, & subsistentia absolute diuina, si detur talis, & tamen non identificantur realiter inter se. Ergo identificatio cum essentia aut subsistentia, aut existentia præcisè, non arguit realem identificationem inter se; per quod totaliter corrumpit totum argumentum.

45. *Duodecimum argumentum* capite octauo propositum est huiusmodi: Non repugnat identitas formalis attributorum, ergo debet admitti, & consequenter non distinguuntur formaliter.

Probat antecedens decem instantiis, quæ instantia omnes eo tendunt, quod diuersitas conceptuum possit haberi de simplicissima formalitate, & consequenter quod ex diuersitate conceptuum non bene arguatur diuersitas formalitatum. Verum inter probandum nostram conclusionem vltro concessimus hoc, & ostendimus quando ex diuersitate conceptuum colligi deberet distinctio formalitatum, & quando non; & quamuis non esset necesse aliud hic addere, tamen in particulari ad illas instantias respondendum videbatur.

46. *Prima instantia* est quod in Sole potentia illuminatiua, calefactiua, exsiccatiua, vel sunt idem formaliter, vel non; si idem, ergo attributa poterunt esse idem formaliter; si non sunt idem formaliter cum essentia Solis, sed distinctæ formaliter ab ipsa tanquam proprietates, tunc sic: vel principium vnde fluit vna ex ipsi, erit distinctum formaliter à principio à quo profluit altera; vel non erit: si non erit distinctum, sed idem formaliter, ergo similiter posset dici de ipsismet potentiis quæ profluunt; si erit distinctum formaliter, contra, quia principium, vnde profluunt, est ratio specifica Solis, quæ est atoma & indiuisibilis.

Respondeo breuiter & illas potentias esse formaliter distinctas, & principia etiam vnde profluunt. Nec refert quod illud principium sit ratio specifica quia ratio specifica potest includere multas formalitates, sicut natura specifica humana includit animalitatem, & rationalitatem. Et quamuis ad eandem simplicem formalitatem possint sequi plures alie formalitates distinctæ, vt intellectus & voluntas sequuntur ad differentiam specificam animæ rationalis; & sicut nolitio, & volitio sequuntur ad voluntatem secundum eandem rationem; tamen quando formalitates sunt talis rationis, vt vna ex ipsis possit sequi ad aliquam formalitatem, ad quam non potest sequi altera, tum non possunt sequi vnquam ad eandem formalitatem in vlla re, vt patet ex dictis supra.

47. *Secunda instantia* est de essentia diuina, in qua ratio substantia viuentis spiritualis coincidit in vnâ indiuisibilem formalitatem: ergo idem posset dici de attributis.

Respondeo negando antecedens; nec ab ipso probatur, aut probari potest.

Tertia instantia est de essentia, vt cõparata ad attributa, nam vel secundum eandem formalitatem principiat attributa, vel secundum diuersas formalitates: si secundum diuersas formalitates: ergo tot erunt radices attributorum, quot attributa; si secundum eandem formalitatem, ergo attributa ipsa similiter poterunt dici esse eadẽ formalitas.

Respondeo, Quantum ad rem præsentem posse dici quod vel secundum eandem formalitatem vel secundum diuersas: Si dicatur quod secundum diuersas, non erit inconueniens quod tot sint radices formaliter distinctæ, quot attributa. Si dicatur quod secundum eandem, non erit inconueniens quod ab eadẽ formalitate emanent plures formalitates distinctæ; nec erit eadẽ ratio multiplicandi formalitates radicales ac attributales. Quid autẽ absolute dicendum sit, ex principiis positis pro distinctione formali colligendum erit; nam quæcunque attributa, quæ secundum rationem suam formalem sunt ita inconnexa, vt possit ratio formalis vnus provenire ab aliquo, à quo ratio formalis alterius provenire nequit, exigunt principia radicalia formaliter distincta; quæ vero sũt ita cõnexa vt vna nequeat provenire ab villo à quo alterũ nõ debeat provenire, non exigunt principia radicalia distincta. Et per hoc facillè patet ad reliquas instantias, quas superfluum esset sigillatim proponere.

48. *Addo*,

Prima instantia ad probandum quod argumenta Scoti nõ concludant distinctionem formalem.

48. *Addo*, hæc argumenta & instantias omnes nihil vrgere contra distinctionem formalem essentiae & relationum, quia quavis forte non esset valde necessaria distinctio formalitatum in re, quæ conciperetur distinctis conceptibus per ordinem ad extrinseca aliqua; tamen quoties non possunt haberi extrinseca, per ordinem ad quæ res distinctis conceptibus conciperetur absque aliqua distinctione antecedenti ad conceptus, manifestum est dari distinctionem actualem in illa re ante conceptus. Sic autem contingit in essetia, & relatione paternitatis: impossibile est enim haberi extrinseca aliqua, per ordinem ad quæ paternitas conciperetur distincto conceptu à conceptu essentiae, nisi detur distinctio actualis antecedens conceptus inter paternitatem, & essentiam. Per quæ etiam patet ad alias instantias.

Soluntur argumenta ex ratione contra distinctionem formalem.

49. *Prima obiectio*, quæ videtur *Vasq. 1. parte, disp. 1. c. 5. Sum. disp. 7. Metaph. sect. 1. & l. 1. de essentia Dei, cap. 10. ac alij*: Omne ens est vel reale, vel rationis: sed distinctio omnis est passio entis, ergo omnis distinctio vel est realis, vel rationis, & consequenter non datur distinctio formalis.

Confirmatur, Quia quæcumque actu distinguuntur à parte rei, vel non vniuntur inter se à parte rei vllō modo, & sic erunt sine dubio distincta realiter strictè, vel si vniuntur, aut vniuntur separabiliter, & sic etiam erunt distincta realiter & strictè, vel vniuntur inseparabiliter, & sic debent esse res & modus rei, & consequenter distinguuntur ex natura rei modaliter, fundamentum distinguuntur à relatione fundata in ipso: ergo non datur distinctio formalis, quam nos asserimus, quæ neque sit realis strictè, neque realis modalis, qualis est distinctio fundamenti à relatione.

Respondeo distinguendo primum consequens: ergo omnis distinctio est realis vel rationis, capiendō distinctionem realem, pro omni quæ non est rationis, concedo consequentiam; capiendō distinctionem realem pro distinctione reali stricta & opposita distinctioni formalis, nego primam consequentiam, & secundam etiam.

50. *Dices*: Omnis distinctio quæ est inter duo entia, debet esse distinctio realis stricta: sed omnis distinctio, quæ non est rationis, est inter duo entia realia: ergo omnis talis est realis stricta. *Respondeo* distinguendo maiorem, quæ est inter duo entia realia stricta, & propriè, hoc est quæ sunt propriè res, quatenus res opponitur formalitati, concedo maiorem: inter duo entia realia impropria & in lata acceptione entis realis, quatenus scilicet ens reale complectitur etiam formalitates, nego maiorem: distinguo etiam minorem: est inter duo entia realia propria, vel impropria concedo minorem; propria tantum, nego minorem & consequentiam.

Ad confirmationem respondeo distinguendo consequens tertiæ partis antecedentis: si intelligatur per modum rei aliquid, sine quo potest esse res, cuius dicitur modus, nego consequentiam illam: Si autem intelligatur per modum rei aliquid commune & ad modum sine quo res potest esse, & ad formalitates repertas in re & necessariò existentes in ipsa, concedo illam consequentiam, & nego alteram illatam ex toto antecedenti.

Brevius posset responderi negando consequentiam tertiæ partis, quia aliqua actu possunt distinguui & vniiri inseparabiliter, quæ tamè non sunt res & modus rei in sensu aduersariorum: nam animalitas, & rationalitas sic distinguuntur, & tamen propriè loquendo neuter est modus alterius. Similiter intellectus & voluntas in nostra sententia sic distinguuntur, & tamen nemo dicit intellectum esse modum voluntatis, aut è contrà. Imo res & modus, prout modum capiunt aduersarii, non vniuntur inseparabiliter, quandoquidem res possit esse sine modo: ergo quæ vniuntur inseparabiliter, non se habent ut res & modus.

51. *Obiicies secundò*: Sicut essentia diuina continet in se omnia, quæ sunt in diuinis realiter, ita etiam debet continere illa formaliter: ergo non distinguuntur ab illa formaliter.

Probatur consequentia, quia sicut ex eo quod continet ea realiter, verum est dicere quod essentia diuina sit paternitas realiter, & iustitia, & misericordia: ita etiam si continet illa formaliter, debet esse verum quod sit formaliter paternitas, & iustitia, & misericordia: sed si hoc est verum, sequitur manifestè quod non distinguantur formaliter: quæ enim sic distinguuntur, non prædicantur de se inuicem formaliter.

Probatur antecedens primum, quia sicut se habet realitas diuina essentia ad realitates attributorum, ita se habet formalitas diuina essentia ad formalitates relationum & attributorum: ergo si realitas diuina essetia continet realiter realitates attributorum, ita formalitas diuine essentia continet formaliter formalitates attributorum.

Confirmatur, Quia actus, quo Deus cognoscit essentiam suam, & omnia alia, quæ in ipso sunt, est simplicissimus actus non includens plures formalitates correspondentes singulis obiectis per illum cognitis: ergo diuina essentia & cætera obiecta diuina per ipsum cognita non distinguuntur formaliter, quia alias etiam darentur plures formalitates in actu illo, contra hypothesein antecedentis.

Respondetur, distinguendo antecedens: continet ea formaliter ita, ut illa possint de illa prædicari formaliter, in abstracto, dicendo: essentia diuina est formaliter sapientia diuina, aut ratio formalis essentia est formaliter ratio formalis attributorum, nego antecedens: nec id ab vllō Theologo rectè asseri potest, quia alias ipsa essentia esset formaliter attributum, & esset formaliter constitutum personæ ut personæ, ac distinctum trium personarum, quo nihil absurdius: continet illa formaliter, quatenus illa identificantur essentia, & formaliter prædicari possunt de ipsa in concreto, concedo antecedens, & nego consequentiam; ad cuius probationem distinguo maiorem pro secunda parte: si continet illa formaliter primo modo, concedo: si secundo modo, nego maiorem: nam multa continentur formaliter in aliis secundo modo, hoc est, ita ut ratio formalis ipsorum reperitur vnita ipsis, & sic, ut possint prædicari de ipsis formaliter in concreto, quæ tamen in abstracto nequeunt prædicari de ipsis formaliter: sic enim calor continetur formaliter in re calida, & rationalitas in homine.

52. *Ad probationem antecedentis primam*, Quæ procedit in sensu negato, nego antecedens quantum ad inclusionem realem & formalem, & ratio disparitatis, est quod implicet rationem formalem essentia continere formaliter rationem formalem attributorum sic, ut eadem formaliter sit ratio formalis vtrorumque: imo si eadem esset ratio formalis essentia & iustitia, v.g. tum essentia non contineret formaliter iustitiam, sed esset formaliter iustitia: unde probatio destruit seipsam, dum dicit essentiam includere formaliter iustitiam, & tamen vult, quod sit formaliter iustitia: non implicat autem quod realitas essentia diuina contineat realiter iustitiam, & sit etiam realiter iustitia.

Ad confirmationem respondeo, negando antecedens, quia satis probabile est multiplicari formalitates in intellectione ad multiplicationem formalitatum in obiecto primario ipsius repertarum. Quod si sit aliqua ratio particularis, ratione cuius mediata vnica formalitate intellectionis diuina posset intelligere omnia intelligibilia, de quo in Theologia tum non erit eadem ratio de ipsa ac de attributis, & consequenter neganda erit consequentia, & dicendum quod sicut vnica intellectione reali possunt plura obiecta realiter distincta intelligi, ita etiam mediante vnica formalitate intellectionis poterunt plures formalitates obiecti primarij intelligi.

53. *Obiicies tertiò*: Sequeretur in Deo compositio, si non Physica, ad minus Metaphysica: sed hoc est absurdum, quia sequeretur quod Deus non esset summe simplex, omnis enim compositio opponitur simplicitati, ita ut, quo magis sit aliquid compositum, eo minus sit simplex.

Probatur sequela maioris, quia compositio est distinctorum vnio, quæ distincta, si sint distincta realiter, & vnica vnione reali stricta, compositio erit Physica, sicut

Quo sensu essentia diuina continet formaliter attributa.

Quo sensu omnis distinctio est realis vel rationis.

Inter quæ entia est distinctio realis.

Aliqua actu vniuntur inseparabiliter, quæ non sunt res & modus.

est illa, quæ est inter materiam primam & formam substantialem, subiectum & accidens, partes integrantes tam homogeneas quam heterogeneas. Quod si distincta illa non sint realiter striete distincta, sed tantum formaliter, compositio erit Metaphysica, qualis est inter animalitatem & rationalitatem, humanitatem & risibilitatem, animam & suas potentias in nostra sententia: ergo si dentur in Deo plura formaliter distincta & vnita vnione identitatis realis, dabitur in Deo compositio saltem Metaphysica.

Hoc argumentum est satis commune apud aduersarios & fusissime proponitur à *Recupito* supra capite decimo qui etiam ulterius illud confirmat primo, quia si attributa sint distincta formaliter, utique erunt plura formaliter, & consequenter Deus erit constitutus ex multis, sed constitutum ex multis est compositum, & consequenter non omnimodo simplex.

Confirmatur secundò, Quia simplicitas opponitur duplicitati: ergo ubi summa simplicitas, nulla duplicitas nec multiplicitas: ergo in Deo non datur multiplicitas formalitatum.

54. *Hæc obiectio* potest habere multum de nomine: quare ut res ipsa intelligatur, & videatur realis vis eius, aduertendum est, compositionem posse quidem capi pro vnione distinctorum, quomodo cumque se habeant illa distincta, & siue illa arguat imperfectionem, siue non: & sic sane capitur ab aduersariis, siue loquantur proprie, siue non (de quo parum est curandum, quia spectat ad questionem de nomine). *Alio modo* potest capi compositio pro vnione aliqua distinctorum, quæ argueret imperfectionem. Similiter simplicitas potest capi dupliciter, uno modo pro negatione omnis distinctionis, siue id arguat perfectionem, siue non; alio modo pro negatione distinctionis arguentis imperfectionem.

Itaque quando definiunt *Patres & Concilia*, Deum esse simplicissimum, & non esse compositum vilo modo, debent sine dubio intelligi de compositione, quæ argueret imperfectionem, & de simplicitate quæ dicit negationem omnis distinctionis inuoluentis imperfectionem: nam alias non esset vlla ratio, cur alia compositio negaretur Deo, aut alia simplicitas tribueretur ipsi. Et hinc non est inconueniens quod duæ naturæ, diuina & humana, componantur in Christo, iuxta modum loquendi satis communem Sanctorum Patrum, quia illa compositio non arguit imperfectionem in natura diuina aut Verbo.

Et sane ipsi aduersarii, quandoquidem concedunt dari in Deo à parte rei distinctionem virtualem, non possunt dare tantam simplicitatem (capiendo simplicitatem pro negatione omnis distinctionis) quantam habet conceptus simplex non includens vllam prorsus distinctionem, nec quidem virtualem.

Et si urgeatur contra ipsos, Quod inde sequeretur Deum non esse summe simplicem, respondent, & bene, summam simplicitatem, prout summa simplicitas negat omnem omnino distinctionem etiam virtualem, non competere Deo, quia id non esset perfectionis: sed summam simplicitatem, quæ arguit perfectionem; & dicit negationem omnis distinctionis arguentis imperfectionem: unde non debent mirari, si nos idem dicamus.

Modo difficultas est, an omnis distinctio formalis actualis dicat imperfectionem. Si enim dicat non est ponenda in Deo, & simplicitas diuina debet omnem talem excludere: si autem non dicat, tum poni poterit in Deo, nec compositio vlla inde sequens erit imperfectio, nec summa simplicitas diuina debet excludere talem distinctionem aut compositionem.

Nos autem negamus talem distinctionem dicere imperfectionem: & licet oppositum asserant aduersarii, tamen id non probant, nec probari potest vilo modo hoc argumento desumpto ex simplicitate diuina, quia ut hoc probaret aliquid, deberet aliunde constare quod est in controuersia, nempe quod talis distinctio dicat imperfectionem. Quare reuera, si res bene examinetur, in hoc argumento petitur principium, quod tamen est Achilles, ut vocant, aduersariorum.

55. Itaque in forma iam respondeo distinguendo maiorem: sequeretur in Deo compositio, accepta compositione pro vnione distinctorum formaliter; concedo maiorem, nec id est absurdum, aut contra simplicitatem illam summam quæ Deo tribuenda est ex Patribus, Conciliis, ac ratione: sequeretur in Deo compositio, capta compositione pro vnione aliqua distinctorum, quæ decrederet Deum, & argueret in ipso imperfectionem, nego sequelam maioris; & similiter distinguo consequens: dabitur in illo compositio, id est vnio distinctorum, concedo; compositio, id est, vnio aliqua distinctorum quæ ipsum dedecet, nego consequentiam.

Ad primam confirmationem respondeo concedendo sequelam maioris, & distinguo minorem: est compositum compositione non inuolente imperfectionem, transeat; inuolente, nego.

Ad secundam confirmationem respondeo distinguendo antecedens: si simplicitas, quatenus capitur pro negatione plurium rerum aut formalitatum, concedo antecedens; quatenus capitur pro negatione plurium rerum aut formalitatum, quarum inclusio inuolueret imperfectionem, nego antecedens & distinguo primum consequens: capta simplicitate priori modo, concedo consequentiam, & nego simpliciter secundam consequentiam.

56. Per hoc satisfactum est argumeto & confirmationibus in forma: Sed modo restat ostendendum, cur pluralitas attributorum & aliarum formalitatum in Deo non inuoluat imperfectionem, nec inferat compositionem dedecentem Deum, nec opponatur simplicitati excludenti pluralitatem formalitatum inuoluentem imperfectionem, sicut pluralitas formalitatum, v. g. animalitas & rationalitas in homine inuoluit imperfectionem, & infert compositionem imperfectam Metaphysicam; seu cur vnio animalitatis & rationalitatis in homine est compositio Metaphysica imperfecta, vnio vero attributorum ac plurium aliarum formalitatum in Deo non sit compositio imperfecta.

Respondent ad hoc communiter *Scotista*, Vnionem plurium formalitatum arguere compositionem imperfectam, quando ipsæmet formalitates ita se habent, ut vna ex ipsis sit in potentia ad alteram, & perfectibilis per ipsam; quando vero non ita se habent formalitates vnitæ, ut vna sit perfectibilis, & altera sit actus, & perfectio, tum vnio talium formalitatum non arguit compositionem imperfectam, nec quidem Metaphysicam.

Vnde quandoquidem essentia diuina sit infinita & illimitata, & quodlibet etiam ex attributis, inde sequitur quod nec essentia possit esse in potentia, aut perfectibilis per attributa, nec vllum attributum perfectibile per alterum, quia perfectibilitas est passio entis finiti, & limitati, sequitur vnionem essentia cum attributis & attributorum inter se non arguere imperfectionem, aut compositionem vllam imperfectam, qualis sola simpliciter vocatur compositio, & opponitur simplicitati simpliciter. Quia verò animalitas est formalitas finita ac limitata, & propriè perfectibilis per rationalitatem, inde vnio ipsius cum rationalitate est compositio imperfecta & opposita simplicitati perfectæ.

57. Sed contra hanc doctrinam communem *Scotistarum*, Quæ etiam est ipsiusmet *Scoti*, occurrunt duæ potissimum difficultates;

Prima est, Quod licet ex ea sequeretur quod vnio essentia cum attributis, & attributorum inter se non inuoluat compositionem imperfectam, quia vtrumque extremum est infinitum, & consequenter imperfectibile; tamen non sequitur quin gradus, aut formalitas entis ut sic, communis vniuoce Deo & creaturis, sit perfectibilis ad differentiam, aut modum, quo contrahitur ad Deum, quia illa formalitas non est infinita, alias qualibet creatura esset infinita, quia qualibet includit illam formalitatem: ergo adhuc, remanet compositio imperfecta in Deo.

Secunda difficultas est, Quod licet verum sit quod omne perfectibile debeat esse limitatum & finitum, quandoquidem debeat habere ex se negationem illius perfectionis

Cur pluralitas attributorum non inuoluat imperfectionem.

Compositio potest capi dupliciter.

Quæ compositio attendenda à Deo.

Pluralitas formalitatum stat cum summa simplicitate arguere perfectionem.

perfectiōis, per quam est perfectibile; & licet sit verum consequenter quod ens infinitum sit imperfectibile: tamen quandoquidem in nostra sententia ens infinitum, v. g. essentia, potest recipere perfectiōem à se formaliter distinctam, ex hoc capite videtur sequi quod sit ens finitum, licet ex hypothesi deberet esse infinitum; & ita ex nostra doctrina sequitur contradictio, nimirum quod sit finitum & infinitum.

Probat sequela, quia optime colligitur animal esse perfectibile per rationalitatem, quia est coniungibile cum rationalitate à se distincta formaliter, & mediante rationalitate potest formaliter aliquid facere, quod per se formaliter non posset facere absque rationalitate: ergo quandoquidem essentia Diuina potest facere formaliter per misericordiam & intellectum aliquid quod nequit facere formaliter absque illis, & quandoquidem sit coniungibilis cum illis, seu potius coniungatur de facto cum illis, sequitur quod sit perfectibilis per intellectum & misericordiam, si hæc distinguantur formaliter ab illa.

58. *Et si dicatur*, quod non propterea præcisè colligatur animal esse perfectibile per rationalitatem, quod sit coniungibile cum illa, & quod possit per illam facere aliquid quod non possit facere sine illa; sed quia vltius non continet virtualiter, nec eminenter rationalitatem, essentia verò diuina continet eminenter & virtualiter perfectiōes attributorum, & propterea non est perfectibilis per illas.

Contra primo, Quia aliquid continens virtualiter aliud, potest cum illo facere compositionem imperfectam, tam Physicam quam Metaphysicam; aqua enim continet virtualiter frigus, & tamen facit cum frigore compositum Physicum per accidens: homo continet virtualiter risibilitatem, & tamen facit cum illa compositionem Metaphysicam imperfectam: ergo quod essentia contineat virtualiter attributa, non impedit quominus cum attributis faciat compositionem.

Contra secundo, Quia licet hinc sequeretur quod essentia non faciat compositionem cum attributis, sicut animal facit cum risibilitate, tamen non sequitur quin gradus, seu formalitas entis, vt sic, faciat compositionem cum modo, seu formalitate contractiua ipsius ad Deum; quia certum est quod ens vt sic non contineat virtualiter illum modum, seu formalitatem illam plusquam animal continet rationalitatem.

59. *Itaque propter hæc respondeo*, Illam solam formalitatem vnionem esse imperfectam, & arguere compositionem, quæ negatur in Deo, ac opponi simplicitati, quæ adscribitur Deo; quæ vnio habet dependentiam in esse realis existentia à causa extrinseca. Vnde quandoquidem vnio, seu identificatio realis & entis vt sic cum Deo, ac modo, seu formalitate contrahente ipsum ad Deum, & essentia diuinæ cum attributis, & attributorum inter se, non habet talem dependentiam, propterea illa vnio, seu identificatio non arguit imperfectiōem, nec compositionem, quæ negari debet Deo; nec opponitur simplicitati summæ, quæ tribuenda est Deo. Quia verò identificatio animalis cum rationalitate, & hominis cum risibilitate, habet dependentiam à causa efficiendi extrinseca, quantum ad realem existentiam, ita vt non possit realiter existere animal rationale, aut homo risibilis absque influxu causæ efficientis; ideo illa vnio ac identificatio est imperfecta compositio, & opponitur simplicitati perfectæ.

Non volo autem per hoc, quod ipsamet dependentia à causa extrinseca sit formaliter compositio formalitatum vllarum; aut simplicitas ipsi opposita sit independentia; sed quod coniungatur semper compositio illa cum dependentia, & simplicitas cum independentia, sic, vt eo ipso quo aliqua formalitates coniunguntur, quæ non habent talem dependentiam, debeat dici illa coniunctio esse absque compositione vlla imperfecta; & eo ipso quo coniunguntur tales formalitates quæ habent ex ratione sua formali, aut ex ratione alicuius formalitatis, ad quam sequuntur, talem dependentiam,

coniunctio earum debeat dici compositio imperfecta.

Iuxta hanc autem doctrinam explicari ac defendi potest optime doctrina illa communis *Scotistarum*, dum dicunt illud solum esse perfectibile & potentiale perfectibilitate & potentialitate imperfecta, quod est finitum, quia reuera solum illud potest habere huiusmodi dependentiam à causa extrinseca in esse realis existentia; Et ad duas difficultates oppositas numero 57.

Respondetur ad primam, negando antecedens, quia licet iste gradus non sit infinitus secundum se, tamen vt reperitur in Deo, redditur infinitus & independens in reali existentia à causa extrinseca, propter identitatem quam habet cum modo, seu formalitate contrahente ipsum ad Deum.

Respondetur etiam ad secundam difficultatem, negando sequelam, Quod scilicet sequatur essentiam diuinam esse perfectibilem & potentialem, ac consequenter finitam. Ad cuius probationem nego antecedens, loquendo de perfectibilitate & potentialitate imperfecta arguente limitationem ac finitatem: sed ideo colligitur, quia identificatio animalitatis cum rationalitate habet præterea dependentiam à causa extrinseca quantum ad realem existentiam; nec contra hanc responsionem hoc modo declaratam facit vllum ex multis quæ conglomerat *Recupitum* prædicto capite.

60. *Addendum hic breuiter*, Maioris doctrinæ causæ, ipsi aduersariis respondendum esse huic difficultati: nam plurimi ex ipsis cōcedunt inter animalitatem & rationalitatem compositionem Metaphysicam imperfectam, & oppositam simplicitati perfectæ, cum tamen non dicant aliā distinctionem inter illa reperiri quam virtutalem, & admittant virtuale inter essentiam & attributa.

Vnde sic argumentor contra ipsos: Aut est potior ratio cur animalitas & rationalitas distincta tantum virtualiter, faciant compositionem quam essentia & attributa: aut non est. Si non, ergo vel non erit compositio inter animalitatem & rationalitatem, contra hypothesim: vel erit compositio etiam, inter essentiam & attributa. Si sit potior ratio: Ergo similiter, quamuis esset distinctio formalis actualis inter essentiam & attributa, & inter animalitatem & rationalitatem, & quamuis animalitas & rationalitas actu distinctæ formaliter facerent compositionem: non tamen inde sequeretur quod daretur compositio inter essentiam & attributa: & sane quamcumque disparitatem dabunt ipsi pro se, illa ipsa sufficiet nobis.

61. *Obiicies quarto*: Omnia quæ sunt in Deo, sunt perfectissime vnium, nisi opponantur relatiue: sed attributa non opponuntur relatiue, neque inter se, neque cum essentia: ergo sunt perfectissime vnium tam inter se, quam cum essentia: sed vnitas opponitur distinctioni & pluralitati: ergo non datur vlla distinctio actualis, aut pluralitas attributorum in Deo. Hoc etiam argumentum prosequitur fusissimè *Recupitum* supra c. 11.

Respondetur pro vt ipsemet respondet ex *Scoto* diff. 8. qu. 4. distinguendo maiorem: omnia sunt vnium vnitate reali perfectissima, concedo maiorem, vnitate formali, nego maiorem.

Dices contra hoc cum *Recupito*: cum vnitate reali stat numerus & multitudo formalis, ergo in absolutis perfectiōibus diuinis est multitudo quæ opponitur vnitati absque oppositione relatiua.

Confirmatur primo, inter absoluta non solum est vnitas, sed summa vnitas: ergo debet esse vnitas excludens omnem multitudinem etiam formalitatum.

Confirmatur secundo, Quia non minus in Deo est summa vnitas quam summa simplicitas: sed ex summa simplicitate tollitur à Deo omnis compositio etiam formalitatum: ergo ex summa vnitate tollitur à Deo omnis multitudo etiam formalitatum.

Respondeo distinguendo consequens: est multitudo quæ opponitur vnitati reali, nego: formali, concedo consequentiam: nec id est inconueniens, sed necessarium.

Ad primam

Quo
seu
præmi-
la respō-
sio Sco-
tistarum
sit vera.

Ad primam confirmationem : est summa vnitas realis, concedo; formalis, nego; & nego consequentiam.

Ad secundam confirmationem respondeo primo distinguendo antecedens: summa vnitas realis concedo, formalis, nego, & concessa minore, nego consequentiam.

Respondeo secundo, etiam distinguendo antecedens aliter: non minus in Deo est summa vnitas realis, quam summa simplicitas realis, transeat antecedens, (& dico, transeat, quia non est vnitas realis tam summa in Deo, vt excludat à Deo numerum trium Personarum diuinarum, licet sit simplicitas tam summa, vt excludat omnem omnium compositionem realem maxime secundum aduersarios: non minus est summa vnitas excludens etiam multitudinem formalitatum, quam summa simplicitas excludens omnem compositionem imperfectam etiam formalitatum, nego antecedens; & concessa minori, nego consequentiam.

Ratio autem, quare simplicitas diuina excludit omnem compositionem imperfectam, est quia eo ipso quo compositio est imperfecta, non debet competere Deo, & debet excludi à simplicitate perfecta diuina; sed pluralitas formalitatum non dicit vllam imperfectionem, & propterea non debet excludi ab vnitate perfecta diuina. Nolo prosequi cetera, quæ prædictus author congerit in prosecutione huius argumenti, quia hæc intentio præsentis abunde sufficiunt.

62. *Obiicies quinto* sequeretur essentiam diuinam secundum se formaliter, antequam intelligitur pullulare sapientia & iustitia, non esse sapientem formaliter, quia impossibile est vt sit sapiens nisi à sapientia formali: sed antequam pullulat sapientia non est sapientia, ergo antequam pullulat sapientia, essentia diuina non est sapiens. Atqui hoc est absurdum primo, quia sequeretur quod non esset sapiens à se, sed ab alio, à quo distinguitur; secundo quia haberet se instar potentie ad actum quo perficeretur; tertio quia sumpta secundum se non esset omnimode perfecta.

Respondetur concedendo sequelam in illo priori: sufficit enim quod pro illo priori sit fundamentaliter sapiens, hoc est quod sit illa res, ad quam necessario consequitur sapientia formalis.

Ad assumptum autem respondeo illud negando, & distinguendo primam eius probationem: non esset sapiens à se, id est ipsa non esset formaliter ipsa sapientia, concedo; non esset sapiens à se, sed ab alio realiter distincto, nego. Itaque propterea dicitur essentia diuina habere omnes suas perfectiones à se & non ab alio, quia non habet vllam perfectionem suam ab vllò principio realiter distincto, nec etiam vlla perfectio ipsius est realiter ab ipsa distincta, non vero ex eo quod ipsa met formaliter loquendo esset omnis sua perfectio.

Ad secundam probationem respondeo etiam eam negando, cuius rationem iam antea assignauimus.

Tertia probatio ad est similiter neganda; omnimoda enim perfectio essentie consistit in hoc quod sit fundamentaliter sapiens, iusta, misericors, intelligens, volens &c. hoc est, quod sit entitas talis, ad quam istæ perfectiones necessario sequi debent.

Et si quæras, si sit secundum se omnimode perfecta absque sapientia formali, per hoc quod sit sapiens fundamentaliter, quid est necesse quod sequatur sapientia formalis?

Respondeo, quia si non sequeretur, essentia non esset sapiens formaliter, neque etiam fundamentaliter non formaliter, quia, vt supponitur, non haberet sapientiam formalem; non etiam fundamentaliter, quia non esset entitas ad quam necessario sequeretur sapientia formalis; & quod dico de sapientia, intelligo de cæteris attributis essentie.

Dices si essentia non sit formaliter sapiens, ergo erit non sapiens formaliter.

Probatur sequela, quia sapiens formaliter & non sapiens formaliter sunt contradictoria.

Respondeo distinguendo sequelam: erit non sapiens formaliter, id est ratio formalis sapientie non est ratio

formalis essentie, nec de ratione formali ipsius, concedo sequelam; id est ipsa negatio sapientie est de ratione formali ipsius, nego sequelam.

63. Postquam hunc tractatum & totam Logicam, in qua primo decreueram ipsum collocare, apud me perfecissem, peruenit ad me primum Cursus *Arriagæ*, quem etiam tum petueri, vt si quid aduersus *Scoti* doctrinam speciale adferret, aut in fauorem eius, vel impugnarem, vel amplecterer. Et quamuis cum suo loco citare, eiusque doctrinam examinare procurauerim, tamen sæpe etiam quasi extra ordinem, ne diuersus iam facti ordinem mutare cogeret, id facere debui, quod & hoc ipso loco primum accidit.

Itaque hic Author disp. 5. Logica sententiam *Scoti* duobus argumentis positue impugnat, & deinde conatur fundamenta *Scoti* ex prædictis contradictoriis, diuersis definitionibus compositione metaphysica, similitudine & dissimilitudine soluere.

Prima ratio ipsius contra nos est hæc: si ratio seu gradus metaphysicus superior esset ex natura rei distinctus à suis differentiis, & indifferens ad illas vt nos asserimus; sequeretur conceptum entis & substantie quæ est in Angelo & anima rationali, posse esse in lapide; ergo nec Anima, nec Angelus sunt entia spiritalia: quod enim includit aliquid quod non est spirituale, non est spirituale: sed nihil potest esse in lapide est spirituale; & Angelus ac anima includunt aliquid quod potest esse in lapide; ergo includunt aliquid quod non est spirituale.

Confirmatur, quia sequeretur etiam quod aliqua ratio formalis reperta in Deo, verbi gratia ratio entis, substantie, sapientie vt sic communis vniuerso Deo & creaturis, posset esse in creatura; & aliquid reperi in creatura posse esse in Deo; quod erroneum & chimericum, inquit, est, quia daretur aliquid in rerum natura, quod nec creatum sit, nec increatum, nimirum illa ratio communis: non creatum, quidem quia potest esse in Deo: non increatum, quia potest esse in creatura.

Respondetur facile distinguendo sequelam antecedentis: secundum se, vel aliquam formalitatem sibi similem quantum ad conceptum formalem, adeo vt non possit discerni inter illas secundum rationes suas formales, concedo sequelam antecedentis: secundum se positue & realiter consideratam, nego sequelam antecedentis, & nego etiam consequentiam: ad cuius probationem distinguo maiorem: quod includit aliquid quod non est spirituale, realiter loquendo, concedo maiorem: quod non est spirituale, formaliter loquendo, sed tale tamen quod potest identificari spiritualitati, à qua habeat realiter esse spirituale, nego maiorem. Similiter distinguo minorem: quod est in lapide nequit esse spirituale secundum se realiter loquendo, concedo minorem, formaliter loquendo, quantum ad hoc quod in suo præciso conceptu formali non reperiatur aliqua repugnantia, quo minus possit reddi spiritualis, nego minorem.

Ad confirmationem Respondeo eodem modo, distinguendo maiorem: aliqua ratio reperta in Deo formaliter abstrahens ex suo conceptu formali ab infinitate & aliis, seu formalitatibus seu modis intrinsicis Deo ipsi propriis, sic vt illa ratio, vel secundum se, vel secundum aliquam formalitatem ipsi omnino formaliter similem possit reperi in creatura, concedo maiorem; nec id est chimericum aut erroneum; sed potius oppositum quod est contra principia vulgaria Metaphysica: aliqua formalitas seu ratio reperta in Deo vt afficitur formalitatibus aut modis intrinsicis Deo soli propriis, aut etiam secundum se positue, nego maiorem.

Ad probationem minoris dico non sequi, ex admissa illa ratione communi ac indifferente, formaliter dari aliquid quod non sit aut creatum aut increatum; quia illa ratio formalis vt in Deo, est quid increatum, non quidem ex suo conceptu formali, sed ex identificatione eius cum Deo; & similis ratio formalis reperta in creatura est quid creatum, non tamen ex sua ratione formali, sed ex identificatione ipsius cum creatura.

Et si in istis quod saltem dabitur aliqua ratio, seu formalitas,

formalitas, quæ secundum suum conceptum formalem non sit nec quid creatum, nec increatum.

Respondeo id esse verum & tam vulgariter admissum in nostra schola, ut non debeat videri mirum nisi ignorantia nostra principia.

Secunda ratio eiusdem est, quia repugnat rationem substantiæ distinguere à ratione entis. Substantiæ enim quantumcumque præcisæ non repugnat existere: ergo erit ens formaliter, nec præscindet consequenter à ratione entis: quod si semel, inquit, concedimus unum gradum superiorem non distinguere ab inferiori, corrumpit totum fundamentum nostræ sententiæ.

Respondeo negando primam propositionem. Ad cuius probationem dico quod licet substantiæ non repugnet existere, & sit forma lissime ens, non propterea tamen sequitur quod ens non præscindat à substantiæ, & quod substantia non distinguatur ab ente tanquam includens & inclusum, sicut homo distinguitur ab animali; quævis sit formaliter animal. An vero ens includatur formaliter in differentiis aut modis, quibus contrahitur ad substantiam ac sua inferiora, suo loco diximus. Solutiones autem huius authoris ad argumenta nostra sunt conformia principiis Nominalium supra positis ac ex doctrina ibi tradita facile patet quod non satis faciât fundamentis Scoti, ut à me proposita sunt ac confirmata.

Solutio obiectionum ex autoritate.

64. Aduersarij huius nostræ sententiæ præcipue fundantur in autoritatibus Patrum, & Conciliorum, quas ita sibi fauere, & nobis aduersari existimant, ut *Recupit* supra dicat, si ad id, quod de diuina infinitate ac simplicitate, Patrum, atque Ecclesiæ autoritas stabiluit, attendamus, quod hæc controuersia sit extra omnem controuersiam: quasi scilicet tam clare colligatur ex his autoritatibus nostram sententiam esse falsam, ut non possit verti in controuersiam. Itaque ne quis moueatur his aut aliis aduersariorum censuris, quamuis ad Logicum aut Philosophum non spectet explicare auctoritates Patrum aut Ecclesiæ, visum erat præcipuas auctoritates, quæ nobis opponuntur, proponere & soluere.

Obicit itaque primo Vasquez rationem, qua vsus est sanctus Bernardus in Concilio Rhemensi contra Gilbertum Porretanum asserentem quod Deus non esset sua bonitas nec sua sapientia. Ratio autem est hæc: si sapientia formaliter loquendo non esset Deus, vel esset aliquid, vel nihil: non potest dici quod sit nihil, ut patet; sed si sit aliquid vel est quid superius Deo, quod implicat; vel quid inferius Deo, & consequenter creatura; vel quid æquale Deo, & consequenter Deus, quia nihil potest esse æquale Deo, quod non sit Deus.

Confirmatur quia quemadmodum Gilbertus affirmabat Deum non esse suam sapientiam, ita Scotus dicit quod Deus non sit formaliter sua sapientia: ergo quandoquidem propositio Gilberti fuerit damnata, debet etiam damnata censi opinio Scoti de distinctione formali, ex qua sequitur similem propositionem esse veram.

Confirmatur secundo, quia Gilbertus non asseruit unquam fuisse distinctionem realem inter essentiam & sapientiam, sed tantum quod non sola cogitatione mathematica, sed etiam ratione theologica distinguerentur, ubi per rationem theologiam, inquit *Vasquez*, nihil aliud intelligere potuit quam distinctionem formalem ex natura rei independentem ab operatione intellectus: ergo idem omnino censuit cum Scoto, & consequenter utriusque doctrina in prædicto Concilio est damnata.

Formalis
distinctionem
non
asserbat
tamen à Gilberto
Porretano.

65. *Respondetur* tamen, rationem sancti Bernardi, ut valere potuit contra Gilbertum prædictum; qui existimauit distinctionem realem intercessisse inter essentiam & attributa sua, nihil omnino concludere contra Doct. nostrum, qui solum asseruit distinctionem formalem & non realem inter eam: licet sapientia formaliter non sit Deus, est tamen Deus realiter: & propterea simpliciter potest dici quod sit Deus, unde cum Gilbertus negaret simpliciter hanc propositionem: Deus est sua sapientia; optime colligitur quod posuerit distinctionem

realem inter illa. Sed soluamus rationem S. Bernardi in forma, secundum quod proponitur à *Vasquez* contra nos; nam sanctus Bernardus in prima propositione non posuit formaliter loquendo, sed sunt posita ab ipso *Vasquez*.

Itaque dico, quod sapientia diuina sit aliquid formaliter loquendo, non tamen superius, nec inferius nec etiam æquale Deo; quia illæ particule denotant distinctionem realem, & propterea non possunt dici de sapientia, nec de vilo alio attributo comparato ad diuinam essentiam, à qua non distinguitur realiter.

Ad primam confirmationem, nego consequentiam, quia aliud est dicere quod Deus non sit sapientia, aliud quod non est formaliter sua sapientia, & propterea primum poterat damnari, quamuis non damnaretur secundum.

Ad secundam confirmationem, respondetur Gilbertum omnino asseruisse distinctionem realem inter Deum & attributa, & cum intellexisse per distinctionem rationis theologice & non mathematicæ distinctionem realem, quod satis colligitur primo, quia aliàs ratio S. Bernardi non concluderet contra eum aliquid; secundo, quia aliàs non posset simpliciter negare hanc propositionem, Deus est sua sapientia; & tertio denique euidentissime, quia, ut fatetur aduersarij, ante Scotum nullus asseruit distinctionem aliquam, quæ non esset rationis vel realis: ergo cum Gilbertus ante Scotum asseriret distinctionem inter essentiam & attributa, & negaret eam fuisse distinctionem rationis, debuit intelligere fuisse inter illa distinctionem realem propriam, & non formalem; alias falsum esset quod Scotus primo inueniret distinctionem formalem, ut aduersarij ipsi obiciunt.

Confirmatur totum hoc, quia si Scotus conueniret cum Gilberto, Ecclesia per tot sæcula non permitteret, sed reprobaret ipsum, quod tamen nec somniauit quidem.

66. *Dices* cum *Recupito*: Gilbertus non potuit imaginari quod esset distinctio separabilitatis inter essentiam & attributa, verbi gratia sapientiam aut veritatem, neque etiam quod esset distinctio suppositorum inter illa: ergo non potuit ponere distinctionem realem inter illa.

Respondeo, quidquid sit de antecedenti, negando consequentiam: quia poterat imaginari distinctionem realem inter essentiam & sapientiam aut paternitatem, licet non imaginaretur ea fuisse separabilia, aut supposita distincta, quia posset existimare quod essentia produceret necessarium in se productione reali sapientiam, & consequenter quod sapientia esset realiter distincta ab essentia, quamuis non posset separari, quia necessarium produceretur ab essentia, sicut Filius necessario producit à Patre, & quamuis etiam non esset suppositum, quia esset forma denominans intrinsece ipsam essentiam denominatione formali; quod non competit supposito.

Confirmatur hoc, quia multi Thomistæ existimant proprietates aliquas distinguere realiter à suo subiecto, & tamen non posse earum separari ab inuicem, etiam de potentia absoluta, nec esse distincta per modum suppositorum: ergo similiter posset quis imaginari distinctionem realem inter essentiam & attributa, quamuis non putaret illa esse separabilia aut supposita.

Obicitur secundo: in Concilio Florentino saepe asseritur essentiam diuinam sola ratione distinguere à relationibus: ergo non distinguuntur formaliter.

67. *Respondetur* primo antecedens non esse Concilij: Florentinum cuiusdam Theologi, qui agebat partes Latinorum contra Græcos.

Non omnia autem, quæ in disputationibus, quæ fiabant in Conciliis, adducuntur, definiuntur in ipsis, ut manifestum est: ergo quantumuis Ioannes iste negaret aperte distinctionem formalem, non sequeretur tamen propterea quod non daretur.

Dices Concilium approbasse doctrinam eius.

Respondetur hoc concedendo, quantum ad illud quod erat positum in controuersia, non quantum ad cætera. Controuersum autem erat solum, utrum distinguerentur essentia & personalitas realiter, non verò utrum distinguerentur formaliter: & ex hoc,

Respondetur

Respondetur secundo ad obiectionem, explicando antecedens sic, ut sensus eius sit, quod nullo modo realiter distinguantur, sed sola ratione, id est, distinctione, quæ non sit realis proprie dicta: concedo antecedens; quod sane intellectum in hoc sensu sufficiebat ad intentum Concilij: sic ut sensus eius sit, quod sola ratione, id est per intellectum solum distinguuntur, nego antecedens & consequentiam.

68. *Et confirmatur hæc responsio*, quia secundum aduersarios ante *Scotum* non erat vlla vnquam mentio de distinctione formali, sed tantum de distinctione reali propria, & de distinctione rationis; sed Concilium agebat tantum de distinctionibus, de quibus non controuertebatur inter Catholicos, præsertim Latinos, quorum controuersia non proponebatur tum examinanda: ergo faciebat mentionem solummodo de distinctionibus illis communiter admissis, & intellexit consequenter, ex duobus generibus distinctionum, quæ absque controuersia communiter receptæ sunt ab omnibus Catholicis, nullum fuisse inter essentiam & relationem præter distinctionem rationis; quod quidem verissimum est, licet cum hoc stet, quod haberent aliam distinctionem mediam inter utramque, scilicet formalem; de qua tamen Concilium non faciebat mentionem, quia inter Catholicos controuertebatur, an daretur, necne.

Obiicitur tertio: secundum *Patres & Theologos*, non datur distinctio in diuinis, nisi ubi obuiat relationis oppositio.

Respondetur, hoc esse intelligendum de distinctione reali, non de formali.

69. *Obiicitur quarto*, *Patres* sapissime dicunt, non aliud esse essentiam, aliud attributum essentia; nec aliud esse, vnum attributum, aliud alterum. Loca citantur à *Recupito* & recentioribus; sufficit nobis vnus locus *August. 15. de Trinit. c. 5. Nullatenus aliud est in Deo esse, aliud viuere, aliud intelligere, aliud posse.*

Respondetur, *Patres* manifeste loqui de alietate reali-coincidente cum distinctione reali; aut connexa cum illa, quæ est alietas simpliciter: non vero de alietate formali, quæ non est alietas simpliciter, sed secundum quid in comparatione ad alietatem simpliciter.

Quod autem loquantur de alietate simpliciter coincidente cum distinctione reali stricta, seu eam arguente, patet non solum, quia absolute & simpliciter loquuntur; sed quia in eo sensu negant essentiam esse aliud ab attributis, aut vnum attributum ab alio attributo; in quo sensu dicunt, quod Filius sit alius à Patre: sed quando dicunt, quod Filius sit alius à Patre, per hoc intelligunt quod sit distinctus realiter ab ipso: ergo quando dicunt attributum non esse aliud ab essentia, intelligunt quod non sit distinctum realiter ab ipsa.

Præterea *Patres*, licet dicant, quod Filius sit alius à Patre, negant tamen ipsum esse aliud à Patre, quia ex modo loquendi, secundum *Patres*, esse aliud ab alio significat distinctionem realem in essentia; ergo quando dicunt absolute essentia non esse aliud ab attributis, nec hæc esse alia inter se, aut ab essentia; intelligunt per hoc, quod non habeant distinctionem realem.

Hanc responsionem impugnatur Recupitus primo, quia illa alietas negatur in diuinis, quæ admittitur in creatis: sed alietas formalis admittitur in creatis: ergo negatur à Patribus in diuinis.

Secundo, quia negant in diuinis alietatem indefinite, non determinando hanc, aut illam alietatem: ergo negant omnem; indefinita enim negatiua æquiualeat vniuersali, ut si quis neget accidens in Deo, idem est, ac si diceret, nullum accidens est in Deo.

Tertio, quia aliqui *Patres* excludunt omnem alietatem. *Quarto*, quia de illa alietate loquuntur, quæ ab aliquibus ponebatur: sed à nullo ponebatur alietas realis: ergo non loquuntur de illa alietate, sed de formali, quæ sola fingi poterat in diuinis.

70. *Hæc impugnatio nullius est momenti*: unde respondetur ad primam distinguendo maiorem: omnis illa alietas, quæ reperitur in creatis, nego; aliqua alietas, quæ

reperitur inter perfectiones creatas, nimirum reales, quæ intercedit inter virtutes creatas, & actus ipsarum, & inter plurima alia accidentia, concedo maiorem; & concessa minore, nego consequentiam.

Deinde retorqueo argumentum primum: quia secundum aduersarios non datur alia distinctio in creaturis, nisi distinctio realis, aut modalis: ergo si illa quæ est in creaturis, negatur in Deo, ut ait *Recupitus*, sequitur manifeste quod sola realis, aut modalis negetur in Deo inter attributa, & essentiam. *Secundo*, quia datur virtualis distinctio in creatis: ergo si omnis distinctio, quæ est in creatis, negetur in Deo in his autoritatibus, negabitur etiam distinctio virtualis in Deo, quod est contra omnes aduersarios.

Ad secundam respondeo distinguendo consequens: negant omnem, quæ sit simpliciter alietas, concedo: quæ non sit talis, nego consequentiam. Et ad probationem dico, quod indefinita non æquiualeat vniuersali, nisi iuxta naturam prædicati quæ negatur de subiecto: verbi gratia si negetur aliquid, quod sit simpliciter tale, indefinite, transeat quod negetur vniuersaliter omne tale; sed inde non sequitur quod negetur etiam omne, quod est secundum quid tale, ut erit euidens, hoc exemplo: Si quis neget hominem esse domi, licet per hoc intelligatur negare vllum hominem esse domi, non propterea tamen intelligendum est negare, quod homo aliquis pictus sit domi, sed solum intelligendum est de hominibus simpliciter. Ergo ad propositum, quando negant *Patres* alietatem indefinite, debent intelligi de alietate simpliciter, & omnem talem excludere à Deo: non vero de alietate secundum quid, aut non simpliciter, qualis est formalis.

71. *Et per hoc patet ad tertiam impugnationem*, quia solum excludunt omnem alietatem, & distinctionem simpliciter; inde autem non sequitur excludi omnem alietatem etiam formalem.

Confirmatur hoc, quia si ex eo, quod excludant *Patres* omnem alietatem, & distinctionem, sequitur nullam prorsus alietatem, aut distinctionem manere in Deo; ergo neque manebit in ipso distinctio virtualis, contra aduersarios. Itaque sicut ipsi negarent hanc sequelam, quia hæc distinctio virtualis non est distinctio simpliciter, *Patres* autem negant distinctionem simpliciter: ita debent dare nobis veniam negandi quod ex dictis *Patrum* sequatur non dari in Deo distinctionem formalem, quæ non est distinctio simpliciter.

Ad quartam impugnationem respondeo primo negando minorem, quia aliqui ponebant distinctionem realem in Deo.

Respondetur secundo negando maiorem, quia *Patres* non solum deberent negare distinctionem, quæ poneretur ab aliquibus, sed illam etiam, quæ non posset in ipso poni, nisi ab ipso, nisi ab indoctis.

Confirmatur hoc, quia certum est, quod ex dictis *Patrum*, colligatur non esse distinctionem realem inter attributa diuina, & essentiam, & qui assereret talem, contradiceret sine dubio *Patribus*: sed hoc esset falsum, nisi *Patres* negarent talem distinctionem in Deo: ergo negabant illam.

Confirmatur secundo: si solum negabant distinctionem quæ ponebatur in Deo, non negabant formalem, quia secundum aduersarios, *Scotus* est, qui prius asseruit talem distinctionem: ergo tempore *Patrum* non ponebatur in Deo talis distinctio.

Confirmatur tertio: si negabant illam, quæ ponebatur in Deo, ergo negabant virtuale, quia illa ponebatur in ipso. Et si dicas illam non posse negari, similiter ego dicam distinctionem formalem non posse negari.

72. *Obiicitur quinto*: *Patres* sapissime prædicant sapientiam & cætera attributa in abstracto de essentia, & de Deo, dicendo quod Deus sit sapientia, iustitia, &c. & Concilium Rhemensis dicit quod iustitia Dei sit eius misericordia: sed hoc non esset verum, si formaliter distinguerentur: ergo non distinguuntur formaliter.

Probat minor, quia iuxta ipsum *Scotum* abstracta non possunt prædicari de se inuicem, si formaliter distinguantur, & hinc negat huiusmodi propositiones esse

veritas: animalitas est rationalitas, risibilitas est humanitas, &c. & ratio est quia in talibus propositionibus denotatur, quod vnum sit alterum formaliter, & non tantum realiter, seu identice.

*Abstra-
cta finita
nequeit
de se in-
uicē pre-
dicari
in finita
sic.*

Respondeo concedendo maiorem, & negando minorem: ad cuius probationem dico, quod abstracta finita non possunt vere predicari de se inuicem, propter rationem allatam in obiectione: scilicet autem est de abstractis infinitis. Et ratio disparitatis est, quod abstracta finita habent tantum vnam rationem, propter quam identice possunt predicari de se inuicem, nimirum convenientiam ipsorum in eodem supposito: unde quando abstrahuntur ab illo supposito, non possunt predicari de se inuicem, si sint distincta formaliter. Sed abstracta infinita, præter convenientiam in vno supposito, habent aliam rationem identitatis, nimirum infinitatem; & propterea quamvis abstrahantur a supposito, possunt tamen predicari adhuc de se inuicem identice, nisi etiam abstrahantur ab infinitate.

73. *Et si quæras*, unde colligitur, quod Patres quando dicunt quod iustitia diuina sit misericordia diuina, loquantur in sensu identico, & non formali, præsertim, cum quando dicunt Filium produci per intellectum, & non per voluntatem, intelligantur loqui in sensu formali, & non identico.

Respondeo hoc sufficienter colligi à posteriori, quia falsum esset quod iustitia sit misericordia in sensu formali, verum autem est in sensu identico: & propterea quandoquidem Patres dicant misericordiam esse iustitiam, debent intelligi in sensu identico, in quo hoc esset verum, & non in sensu formali, in quo hoc esset falsum; quando vero dicunt quod Filius non producat per voluntatem, sed per intellectum, quia hoc esset falsum in sensu identico, non debent intelligi in sensu identico; quia autem id esset verum in sensu formali, debent intelligi in sensu formali.

Hanc responsionem impugnat Recipit, quia licet sapientia diuina, verbi gratia sit infinita, & misericordia etiam, tamen, vel sunt infinita in omni genere, vel in aliquo determinato genere: si in omni, ergo vna includit formaliter alteram: si in vno tantum, ergo infinitas talis non infert identitatem vnius attributi cum alio attributo, & consequenter non erit verum dicere, quod iustitia sit misericordia.

Respondeo, quodlibet ex attributis diuinis esse realiter infinitum in omni genere, & sic realiter inuolueri cætera attributa; cæterum formaliter loquendo non est nisi infinitum in tali genere determinato, verbi gratia sapientia in genere sapientie, misericordia in genere misericordie: & quia quidquid est sic infinitum, necessario exigit ex ratione sua formali esse coniunctum cum aliis perfectionibus infinitis & compossibilibus, propterea valet simpliciter dicere, quod vnum attributum sit alteri, verbi gratia, quod iustitia sit misericordia, licet non valeat dicere, quod iustitia sit formaliter misericordia. Unde in forma distinguo vltimum consequens, identitatem formalem, concedo: realem, nego consequentiam.

74. *Obiicies sexto*: secundum Augustinum 7. de Trinit. *Deus Pater non quo Pater, est Deus: sed quo magnus, est Deus*: quorum verborum hic videtur esse sensus, quod Deus Pater non quo formaliter est Deus, eo formaliter est Pater, quia scilicet distinguitur formaliter Deus à Paternitate: sed Pater quo formaliter est Deus, eo formaliter est magnus, quia non distinguitur formaliter Deus à magnitudine: ergo ex hoc loco sequitur quod magnitudo, & idem est de cæteris attributis, non distinguitur formaliter à Deo.

Respondeo negando illam explicationem: sensus enim verus istius loci est, quod non eodem modo se habet Deus ad Paternitatem, quo se habet ad magnitudinem; quia licet sit distinctio formalis utrobique, tamen ita se habet Deus ad magnitudinem, vt de quocumque predicetur Deus, de eodem predicetur magnitudo: sed non ita se habet ad Paternitatem, quia Deus predicatur de

Filio, & Spiritu Sancto, & tamen de iis non predicatur paternitas. *Adde*, in hac obiectione concedi distinctionem formalem Dei à Paternitate, quod nobis sufficit.

Dubia aliqua concernentia hanc materiam.

75. *DVBIVM PRIMVM*, Vtrum detur distinctio formalis non mutua, id est, vtrum aliquid possit distinguere formaliter ab alio, à quo illud aliud formaliter non distinguitur. Videtur quod sic, quia secundum Scotum in 1. dist. 2. qu. 7. formalis identitas, quæ negatur per distinctionem formalem, est inter ea, quorum illud, quod dicitur idem formaliter, includit illud, cui dicitur idem formaliter in sua ratione formali; ergo quando sunt aliqua, quorum vnum in sua ratione formali includit aliud, & non e contra, erit distinctio formalis non mutua inter illa.

Probatur consequentia, quia illud quod includit aliud in sua ratione formali, erit idem formaliter illi alteri, & consequenter non distinguetur formaliter ab ipso: illud autem alterum, quod non includit aliud, non erit idem formaliter ipsi, & consequenter distinguetur formaliter ab ipso, & sic erit distinctio non mutua inter ipsa.

76. *Kada controuersia 4. tom. 1. conuersarum* concedit distinctionem non mutuum, sed dicit, illud quod includitur formaliter, & essentialiter in alio, esse idem formaliter illi in quo includitur, vt animal verbi gratia homini, & non distinguere formaliter ab illo; illud vero, quod includit aliud in sua ratione formali distinguere formaliter ab incluso, vt homo, verbi gratia ab animali, & citat pro se Antonium Trombetam, & Ioannem Bassolim.

Alij Scotista agnoscunt etiam distinctionem non mutuum, sed contrario modo eam explicant, dicunt enim, quod includens aliud sit idem inclusio, inclusum autem distinguatur ab includere; & his magis videtur patrocinari prædictus locus Scoti.

Faber denique in *Theorematis tract. de formalitatib. c. 8. negat* omnino omnem distinctionem non mutuum, putat enim impossibile esse quod vnum distinguatur formaliter ab alio, quin illud aliud vicissim ab ipso distinguatur; Et fundamentum ipsius est, quia identitas est relatio primi generis: sed omnes relationes primi generis sunt mutue: ergo identitas debet esse mutua, & consequenter si vnum extremum sit idem alteri extremo, necessario alterum debet esse idem illi.

77. *Ero quidem cum Fabro conuenio*, sed non propter illud fundamentum: nam identitas quæ est relatio primi generis, est relatio realis inter extrema realiter distincta: sed identitas formalis, de qua hic, non est talis relatio, vt manifestum est, cum extrema ipsius non sint realiter distincta: ergo falsum est quod supponitur in illo fundamento Fabri.

Itaque meum fundamentum est, quod omne illud distinguatur formaliter ab alio, de quo verum est dicere quod non sit formaliter illud: sed de quocumque includente aliud verum est dicere quod non sit illud aliud, verbi gratia de homine verum est dicere, quod non sit formaliter animalitas licet includat animalitatem, & similiter de quocumque inclusio in alio verum est dicere, quod non sit illud aliud, verbi gratia de animalitate, licet includatur in homine verum est dicere, quod non sit homo: ergo tam includens distinguetur formaliter ab incluso, quam etiam inclusum ab includente, & consequenter non dabitur distinctio non mutua formalis.

78. *Dices* quamuis animalitas non predicetur formaliter de homine in abstracto, quia vt sic abstrahit ab inclusione sua in homine, tamen in concreto potest predicari de homine formaliter, dicendo: homo est formaliter animal, quia vt sic non abstrahit ab inclusione in homine: sed hoc sufficit vt dicatur idem formaliter homini: ergo.

Contra, quia secundum quamcumque rationem animal potest predicari de homine, secundum eandem rationem potest homo predicari de eodem animali, licet non prædicatione directa, quia superius de inferiori sic predicari non potest: ergo adhuc non dabitur distinctio non mutua.

Contra

Contra secundo, quia animal non prædicatur adæquate de homine in concreto, aut abstracto formaliter: ergo verum est dicere, quod homo non sit adæquate animal, & consequenter quod homo distinguatur formaliter ab anima: & similiter verum est dicere quod animal formaliter non sit adæquate homo: & consequenter animal distinguatur formaliter ab homine, & sic inter illa erit distinctio mutua.

79. Itaque ut concludam, quamvis admittendam censeo distinctionem formalem adæquatam, eam scilicet, quæ reperitur inter ea, quorum vnum non includitur in alio essentialiter, nec e contra: & distinctionem formalem inadæquatam, eam scilicet, quæ reperitur inter ea, quorum vnum includitur in alio, in quo aliquid aliud etiam includitur, nullo tamen modo censeo dari distinctionem non mutuam. Et ad prædictum locum *Scoti*.

Respondet sensum eius esse, quod ea, quorum vnum includit aliud, sunt identificata formaliter; quod quidē verū est semper vel adæquate, vel inadæquate: si enim sic se includant, ut vnum nihil includat essentialiter, quod alterum non includit, tum identificantur formaliter adæquate, & non distinguuntur formaliter: si verō sic includant, ut vnum aliquid includat, quod non includitur essentialiter in altero, tum identificantur formaliter, & cum hoc tamen stat quod distinguantur formaliter, quia non identificantur adæquate.

DVBIVM SECVNDVM.

80. Vtrum distinctio, quæ esset inter rem & modum eius, à quo realiter non distingueretur, sit distinctio formalis. Videtur quod sic, quia est inter extrema positiua realiter indistincta. Videtur quod non, quia modus non est formalitas, distinctio autem formalis debet esse inter formalitates.

Ut hoc dubium intelligatur, deberet statui differentia inter modum & formalitatem, de quo supra. Quod si non esset vlla distinctio inter illa, tolleretur omnis difficultas. Itaque supponendo quod modus & formalitas distinguantur, adhuc respondeo ad dubium affirmatiue: & ratio est, quia sicut, ut supra diximus, non solum distinctio rei à re, sed etiam rei à modo separabili est distinctio realis, quia scilicet ad distinctionem realem sufficit quod extrema sint positiua, & quod alterū ex illis possit esse sine alio; ita etiam non solum distinctio formalitatis à formalitate, sed etiam formalitatis à modo, est distinctio formalis, quia ad distinctionem formalem sufficit quod extrema sint positiua; & quod cum identificentur realiter, vnum ex illis non sit aliud: hoc autem currit tam bene de duabus formalitatibus quam de formalitate & modo intrinseco ipsius: ergo.

Et hinc patet ad rationem ad oppositum, scilicet quod distinctio formalis non possit reperiri nisi inter duas formalitates, hoc enim est falsum ex suppositione quod detur modus intrinsecus qui non sit formalitas. Adde tamen vterius, quod quemadmodum distinctio realis, ut sic, potest diuidi in distinctionem realem rei à re, & in distinctionem realem rei à modo separabili, ita etiam distinctio formalis ut sic posset diuidi in distinctionem formalem formalitatis à formalitate & formalitatis à modo intrinseco, & prior posset vocari distinctio formalis stricta, posterior distinctio formalis nō modalis.

DVBIVM TERTIVM.

81. Vtrum distinctio formalis formaliter dicat relationem. Videtur quod sic; quia distinctio realis propria formaliter dicit relationem: ergo formalis à paritate rationis.

Respondent tamen aliqui negatiue, quia relatio realis exigit extrema realiter distincta, distinctio autem formalis non exigit extrema realiter distincta sicut distinctio realis exigit: ergo quamvis distinctio realis propria sit formaliter relatio, tamen distinctio formalis non exigit formaliter relationem realem. Sed reuera hæc ratio nulla videtur, quia licet relatio realis propria, hoc est, quæ distinguatur realiter à fundamento suo, exigit extrema realiter distincta, tamen non propterea sequitur quod relatio realis impropria, hoc est, quæ non

distinguitur realiter à fundamento, & quæ non intercedit inter res realiter distinctas, debeat exigere extrema realiter distincta.

Respondent ergo alij, neque distinctionem realem, neque distinctionem formalem dicere formaliter relationem, sed negationem identitatis. Et fundamentum ipsorum est, quia omnis relatio distinctionis præsupponit extrema distincta, realiter quidem si distinctio sit realis, formaliter verò, si distinctio sit formalis: ergo formaliter loquendo, distinctio non dicit relationem, cum præsupponatur relationi.

Sed neque hoc etiam fundamentum satisfacit, quia qui diceret distinctionem esse formaliter relationem, negaret relationem distinctionis debere præsupponere extrema distincta, cum in sententia ipsius ipsa relatio deberet constitui extrema distincta: & certe qui diceret extrema esse distincta per negationem præsuppositam relationi, nescio quorsum deberet admittere vllam relationem distinctionis sequentem talem negationem, præsertim realem; nam de relatione, quam posset ibi fingere intellectus, non est curandum, quia non est ad propositum. Deinde non minus relatio debet præsupponere extrema distincta, quam negatio identitatis: ergo distinctio non est negatio, etiam in hac sententia.

82. Itaque respondeo probabile esse quod nulla distinctio siue realis, siue formalis, dicat formaliter relationem, sed tantum negationem identitatis: & ratio est, quia per hoc quod intelligantur aliqua cum tali negatione, sufficientissime intelliguntur distincta: ergo non est necessitas vllius relationis, ut constituatur distinctio.

Et confirmatur, quia illa negatio identitatis sequitur ipsam extrema distincta ex natura sua, quamvis nulla relatio sequeretur ad ipsa: ergo superflue ponitur vlla relatio distinctionis.

Dices: Petrus habet negationem identitatis realis cum ipso, & tamen non habet distinctionem realem à se ipso; ergo distinctio realis non consistit in negatione identitatis realis, aut formalis realiter.

Respondet, distinguendo consequens: non consistit in negatione identitatis eiusdem ad se, concedo: in negatione identitatis plurium inter se, nego consequentiam.

83. Dices secundo: identitas & distinctio eodem modo se habent ad inuicem, quo similitudo & dissimilitudo: sed dissimilitudo non dicit tantum formaliter negationem similitudinis: ergo distinctio non dicit formaliter tantum negationem identitatis.

Respondet negando maiorem: & ratio disparitatis est, quia potest esse negatio similitudinis inter aliqua, inter quæ tamen nō est dissimilitudo, verbi gratia, inter duos parietes nigros est negatio similitudinis in albedine, & tamen non habent dissimilitudinem in albedine; ergo dissimilitudo aliqua non est negatio tantum similitudinis sibi oppositæ; sed non potest esse negatio identitatis realis inter aliqua, quin etiā sint distincta realiter: ergo nō est necesse quod distinctio realis dicat aliquid, præter negationem identitatis realis, & consequenter non eodem modo per omnia se habent inter se dissimilitudo & similitudo, quo se habent identitas, & distinctio.

Ex quo patet, quam insufficienter distinguatur distinctio formalis à non identitate formali, quasi scilicet distinctio diceret formaliter relationem, non identitas vero non diceret.

ADDITIO.

Doctrinam meam hac questione num. 13. proponit Matrius disp. 6. Met. num. 212. quam ait coincidere cum doctrina à se paulo ante impugnata, quia ut discernam distinctionem formalem à reali recurro ad separabilitatem, vel inseparabilitatem extremorum docens formalem distinctionem esse inter extrema quæ inuicem necessario petunt esse connexa. Deinde ait definitionem formalitatis à me traditam esse falsam, quia conuenit relationibus prædicamentibus.

Ad hæc nego me ad inseparabilitatem quandocūque recurrere ad declarandā distinctionem formalem, ita ut velim dicere, quod quæ sūt omnino inseparabilia, sūt distincta

Verum distinctio rei à modo inseparabilis sit formalis.

An distinctio formalis sit relatio formaliter.

stincta formaliter; id enim esset falsum, & contra omnia mea principia; sed recurri, & bene, ad inseparabilitatem eorum inter quæ non intercedit vllum aliud signum distinctionis realis, vt sufficienter expressi dum dixeram formalitates esse illas, quæ inexistunt in re, quæ possit secundum se existere, & non possunt ipsi aduenire de nouo, suntque propterea inseparabilia ab ipsa quoad omnem potentiam: hæc enim descriptio non conuenit iis, quorum vnum potest producere aliud: neque iis quæ subieciuntur in diuersis subiectis realiter distinctis.

Vnde patet meam descriptionem formalitatis nullo modo competere relationibus prædicamentalibus realiter distinctis, quæ adueniunt & aduenire possunt de nouo, & non sunt sic inseparabiles quin fundamentum possit esse absque ipsis. Eadem disp. num. 233. adducit duas difficultates quas propono hæc quæst. n. 57. contra communem doctrinam Scoti ac Scotistarum, ob quam negant compositionem in Deo, quamuis admittant in ipso plures formalitates; ob quas difficultates, quia ipse eas clare soluere non poteram, aliter respondi, & iuxta meam illam responsionem dixi posse explicari doctrinam illam Scoti, & Scotistarum contra quam opposui illas difficultates.

Contra vero illam meam responsionem Mastrius opponit, quod vt aliqua duo identificentur realiter, id non habeant à causa extrinseca, sed à se: ergo vt eorum identitas sit ita perfecta vt excludat compositionem, aut ita imperfecta vt non excludat, non orietur ex dependentia, aut independentia eorum à causa extrinseca, sed ex finitate, aut infinitate extremorum.

Confirmat hoc, quia causa extrinseca dum coniungit extrema non potest facere vt habeant compositionem, aut non habeant ad libitum suum, sed secundum quod ex natura sua exigunt. Vnde quamuis anima rationalis coniungeret se corpori, faceret compositionem cum ipso.

Confirmat secundo, quia vel gradus entis est natus facere compositionem ex natura sua cum suo modo contrahente, vel non. Si primò: ergo in Deo facit compositionem. Si secundum: ergo nec in creatura faciet compositionem propter dependentiam à causa extrinseca, quæ non mutat naturam extremorum quæ coniungit.

Vt vitetur confusio, nolo proponere reliquam partem doctrinæ huius Authoris donec ad hæc respondero.

Dico ergo me nunquam somniasse, quod causa efficiens posset facere, vt extrema haberent compositionem, nisi ex natura sua intrinseca id exigent; hoc tamen non obstante sicut ex eo, quod aliquis effectus possit produci à causis naturalibus colligi potest, quod ex natura sua intrinseca sit ordinis naturalis, & ex eo, quod non possit ab illis produci, quod non sit ex natura sua ordinis naturalis, sed supernaturalis; ita potest colligi arguitur, quod aliqua extrema sint ex natura sua componibilia, & apta facere compositionem, si sint talia quæ non possint poni à parte rei coniuncta absque dependentia à causa extrinseca; & quod illa non sint ex natura sua apta facere compositionem, quæ coniungi possunt absque tali dependentia, vnde in forma Respondendo ad argumentum Mastrii distinguendo antecedens & consequens: non habent hoc arguitur nego: alio modo transeat, nec id facit contra me, vt patet.

Ex quo patet ad confirmationem primam, ad quam directe respondeo quod causa efficiens nequeat prohibere facere talem vel talem coniunctionem extremorum, sed necessario debet facere illam coniunctionem, qualem nata sunt extrema facere; potest tamen ex eo, quod coniunctio sit talis natura, vt non possit poni sine dependentia, colligi, quod sit imperfecta coniunctio, & ex eo, quod sit talis natura vt possit poni sine dependentia, potest colligi, quod ex natura sua sit coniunctio perfecta. Vnde falsum est, quod parum referat dependentia, vel independentia ad colligendum ex ea naturam coniunctionis, seu identitatis, & ad exemplum de

anima rationali dico, quod ex eo quod posset anima ponere coniunctionem inter se & corpus, sequatur manifeste coniunctionem esse imperfectam, modo posset illud facere in genere causæ efficientis, quia eo ipso sequeretur distinctio realis ipsius ab vnione, & corpore quæ semper inuoluit imperfectionem in rebus sic coniungibilibus & illa dependentia tum esset à causa extrinseca, nam anima esset causa extrinseca illius vnionis: quod si anima ex se necessario absque efficientia identificaretur corpori, profecto identitas ex hoc capite esset perfecta, & non posset colligi quod sufficeret ad compositionem, nisi aliunde id colligeretur, & si aliunde colligeretur, tum sequeretur contradictio, quia ex vno capite identitas esset perfecta, ex alio non esset, & propterea implicat animam esse sic identificatam corpori.

Ad secundam Confirmationem, quæ plane Mastrica est, dico quod gradus entis ex se, sit natus facere compositionem cum modo ad quem possit contrahi cum dependentia, qualis est ille quo contrahitur ad creaturam, & non sit natus facere compositionem cum illo quo contrahitur sine dependentia, qualis est ille quo contrahitur ad Deum. Manet ergo adhuc integra, & stabilis mea doctrina, & hoc supposito, manifestum est quod per eam soluatur argumentum Thomistarum, & difficultates à me propositæ contra doctrinam communem Scotistarum.

Iam accedo ad aliam partem discursus Mastrii, qui num. 235. Infert ex impugnatione meæ doctrinæ sistendum in solutione communi Scotistarum, quam frustra conatur ostendere esse ipsiusmet Scoti, quia ipse hoc confessus eram, & iam iterum fateor, sed nego per eam sufficienter solui argumentum Thomistarum confirmationem per duas meas difficultates, nisi explicando eam per meam doctrinam, aut aliam aliquam, quam non adfert Mastrius, nec vidi adhuc allatam ab vilo Scotista, expresse saltem, quod probo reiiciendo solutiones illarum difficultatum adductas à Mastrio hic.

Ad primam difficultatem aut solutionem dicit patere ex dictis suis disp. 2. qu. 5. a. 2. præsertim in solutione ad 4. vbi docuit gradum entis nec in Deo, nec in creatura proprie facere compositionem, quia nullam dicit realitatem potentialem vere contrahibilem per differentias, sed purum conceptum inadæquatum per modos contrahibilem à posteriori, quam inquit difficultatem Poncius euadere nequit, qui vult conceptum entis propriam realitatem præse ferre potentialem per aliam realitatem contrahibilem.

Sed ex dictis supra contra Mastrium in additione ad quæst. 2. constat hanc doctrinam Mastrii de conceptu inadæquato entis esse improbabilem in sententia Scoti, vt pote contra omnia principia ipsius de distinctione formali, nec ipse Mastrius eam amplecteretur, nisi ad euadendam difficultatem illam de compositione, quæ cum ex dictis facile tolli possit iuxta meam doctrinam, quæ nullo modo præiudicat illis principiis, patet vel ex hoc ipso capite reiiciendam esse illam doctrinam Mastrii.

At Mastrius adhuc addit non satisfacere me illi difficultati de compositione entis cum modo, seu differentia contrahente ipsum ad Deum, dum dico quod propterea non fiat talis compositio quia licet ens secundum se non sit infinitum, coniungitur tamen in Deo cum infinitate, & propterea coniunctio ipsius habet independentiam à causa extrinseca, addit, inquam, hoc non satisfacere, quia nec modus, nec differentia addita variat naturam realitatis cui additur, vnde si illa est de se communis potentialis & componibilis, talis intrinsece remanet vbicumque ponitur, & semper habebit rationem partis per se determinabilis.

Tum quia Poncius, inquit, in hac solutione non sibi constat, quia paulo supra dixerat reiiciendo communem Scotarum doctrinam infinitatem non sufficere ad perfecte identificandas realiter formalitates, sed requiri independentiam à causa extrinseca; in hac autem solutione

lutione ad infinitatem ipse quoque recurrit simul cum independentia.

Verum hoc non obstante videor mihi abundè satisfecisse illi difficultati, nec de hoc dubitari posse nisi quatenus dubitaretur de ipsa mea doctrina, quam ostendi veram esse non obstante impugnatione Maltij, & ad primum, quod hic opponit, concedo, quod nec modus, nec differentia variat rationem formalem realitatis, cui additur, sed nego rationem entis ex se esse potentialem, aut determinabilem, aut habere rationem partis, prout hæc inuoluunt imperfectionem, sed has rationes vt sic, habebit quatenus coniungitur cum finitate, & vt coniungitur aut coniungibilis est cum illa, habet dependentiam à causa effectiua; talem autem non habet vt est coniungibilis, aut coniungitur cum infinitate.

Ad secundum dico falsum esse, quod mihi in ea solutione non constem, sed bene constat sibi Maltij in me non intelligendo & in opponendo, quod nihil haberet apparentiæ: nam quædo dixi supra infinitatem non sufficere ad excludendam compositionem, id intellexi non in eo sensu, quod non sufficeret realiter, & quod reuera quicquid esset infinitum nequireret facere compositionem; sed quod non sufficeret nisi ostenderetur cum illa sufficeret ad hoc idem ego in mea doctrina expressè ostendi, Scotistæ verò non videntur mihi id fecisse propter difficultates à me oppositas; in illa verò responsione non recurri ad infinitatem solam, quam supra dixi se sola non sufficere, vt persuaderetur alij ad excludendam compositionem à Deo, supposita distinctione formalis; sed ad illam & ad independentiam à causa extrinsecâ, quæ cum oriatur ex infinitate, optimè dixi, quod ens contractum ad infinitatem, & propterea habens talem independentiam non faceret compositionem cum illa infinitate, nec cum vlllo alio sibi identificato, quantumvis formaliter ab eo distingueretur.

Addo ex hoc ipso vt vel Maltij id distinctiùs capiat mirum esse, quod vllus iudicare posset me mihi non constare ex eo, quod in vno loco dicam infinitatem non sufficere, in alio vero loco dicam infinitatem, & independentiam sufficere: nam prorsus hoc perinde esset ac dicere, quod sibi non constaret qui in vno loco negaret animalitatem sufficere ad constituendum hominem; in alio vero assereret animalitatem & rationalitatem ad hoc sufficere.

Asserit vltèrius numero 236. me non rectè respondere ad aliam difficultatem, qua probatur quod essentia facit compositionem cum attributis sicut animal cum rationalitate, quia animal cum rationalitate habet dependentiam in coniunctione sua à causa efficienti extrinsecâ, secus est de essentia & attributis; hæc inquam ratio mea non sufficit secundum Maltij, quia talis dependentia ac independentia materialiter se habent ad hoc; sed potius, inquit, ratio est, quam assignat Doctor, quia animalitas & rationalitas non identificantur nisi ratione tertij, secus est de essentia & attributis.

Et vltèrius notat instantiam, quam ego adduco n. 58. velut tacitam Scotistarum responsionem ad secundam meam difficultatem, nec bene, nec fideliter adduci, dum aio pro illis, quod animal non idè præcisè facit compositionem cum rationalitate, quia est quomodocumque perfectibile per eam, sed quia vltèrius non continet ipsam, nec formaliter nec eminenter; essentia vero diuina continet virtualiter & eminenter perfectiones attributorum; neque enim Scotus aut Scotistæ, inquit Maltij, dicunt hac de causa essentiam non facere compositionem, quia perfectiones attributales formaliter in summo eute continentur, & non virtualiter solum, vel eminenter, hic enim modus continentia virtualis & eminentialis competit solum perfectionibus secundum quid, sed ratio Scoti & Scotistarum cur essentia non faciat compositionem est, quia habet cum illis perfectissimam identitatem.

Ad hoc totum patet responsio ex dictis ante, ex quibus constat illa independentiam ac dependentiam non ita se materialiter habere, quam possit ex illis colligi cõ-

positio aut simplicitas aliquarum formalitatum identificatarum realiter, & quamvis in re ipsa fortassis optima sit ratio illa Doctoris de identitate, aut non identitate formalitatum in aliquo tertio; tamen negari non potest, quin si mea doctrina vera sit, longè facilius & clariùs solui possit per eam illa difficultas, quam per hoc de identitate, aut non identitate in tertio: nam prorsus difficile est, quod animalitas & rationalitas non identificentur nisi ratione tertij; essentia verò diuina, & attributa identificentur aliter quam ratione tertij; & vltèrius quamvis id ita esset, difficile est vltèrius ostendere, cur propterea essentia & attributa non facerent compositionem, tam bene, quam animalitas & rationalitas, nisi reducendo rem ad meam doctrinam aut aliquam aliam hætenus non traditam expresse quod sciam; quid enim ad hoc facit identitas illa in tertio, aut non tertio?

Ad id quod vltèrius notat, supra notauerat illud antè ob easdem rationes, quas si rectè perpèdisset, non denud eas exponeret Lectoris ludibrio, quæ, si bonæ essent, sufficeret eas semel proponere, nisi quacumque via Metaphysicâ ad quantitatem aliquam molis perducenda esset, quæ suppleret desiderabiliorem virtutis.

Sed hic etiam rursus respondeo falsum esse, quod Scotistæ non vtantur instantia à me adducta: ea enim & audiui sæpè & legi in manuscriptis Scotistarum tam celebrium, vt pace Maltij vix ille dignus esset eorum Discipulus, & quamvis nullus ea vteretur, nunquid bene à me adduci posset, tanquam talis quæ vt mihi ipsi, ita alijs occurrere posset & sufficiens fortè videri? Et quoties Authores responsiones & instantias sibi ipsi occurrentes adducunt ad conformandam earum refutationem suam doctrinam? Fortassis id Maltij in se expertus non est, qui farragine variorum dicendi modorum ex alijs Authoribus adductorum contentus nihil ipse ex se excogitauerat.

Ad id autem quod ille opponit, nempe perfectiones simpliciter simplices non contineri virtualiter aut eminenter in essentia diuina: Sed formaliter, quia modus continentia virtualis aut eminentialis solum competit perfectionibus secundum quid: Respondeo quamvis nunquam de Maltio conceperam magnam ingenij, aut doctrinæ opinionem, nunquam tamen me putasse tam crassam posse in ipsum cadere ignorantiam: quam ex hoc loco, quis meritò colligar: quamvis enim certum sit apud omnes, quod in Deo realiter considerato reperiantur formalissimè rationes attributales, & quod hæc non contineantur in ipso, vt sic considerato virtualiter aut eminentialiter; tamen omnes quotquot vidi Scotistæ, & quotquot oculos habent, quibus aliquid videant Metaphysicæ Theologicæ, fateri debent in via præsertim Scoti ac Scotistarum (excipio Maltij) negantium attributa esse de essentia diuinæ naturæ formaliter consideratæ, & asserentium ea esse formalitates ab ipso actu distinctas formaliter, & consequenter ipsam consequentes ac ab ea tanquam à radice pullulantes in hac inquam via omnes fateri debent, quod essentia diuina, vt formaliter ab attributis distincta non contineat illa formaliter, & quod contineat illa virtualiter, quatenus est radix ex qua pullulant; & eminenter etiam quatenus habet in se perfectionem illam radicalem, ex qua fit vt ab ea pullulare possint; quod cum ita sit, ex doctrina Scoti ac Scotistarum bene & fideliter adduci poterat illa instantia, quam tamen ego non dixi fuisse ipsorum, quod addo vt vel ex hoc etiam capite pateat Maltij infideliter mecum agere.

QVÆSTIO VLTIMA.

De Distinctione rationis.

DISTINCTIO rationis est distinctio, quam facit intellectus, vt ex etymologia nominis patet. Est autem duplex, secundum communem sententiam, quædam enim est rationis ratiocinantis, & quædam rationis ratiocinatæ; quarum frequens est vsus in Scholis. *Distinctio rationis ratiocinantis est, quàm facit intellectus, nullo oblato fundamento ex parte obiecti,*

Quid distinctio rationis ratiocinantis.